

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта“

1961 г.

София, 2014

Библиография

[Жертви на биоелектрониката](#)

Фантастична хумореска. Автор М. Дунтау. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1961 г.

[Изпробването на СКР](#)

Научно-фантастичен разказ. Автори А. Стругацкий, Б. Стругацкий. Съкратен превод от руски език. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1961 г.

[Изпробването на СКР](#)

Научно-фантастичен разказ. Автори А. Стругацкий, Б. Стругацкий. Съкратен превод от руски език. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1961 г.

[Слабост и сила](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ал. Соколски. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1961 г.

[Забравената загадка](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ал. Соколски. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1961 г.

[Неразделни приятели](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Милен Маринов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1961 г.

[Среща в пустинята](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор И. Росоховатски. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1961 г.

[Огнената карта](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор И. Росоховатски. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 8 от 1961 г.

[Маша](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор М. Грешнов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1961 г.

[Нищо особено](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ф. Сафонов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1961 г.

[Аргонавти на Вселената](#)

Откъс от научно-фантастичен роман. Автор Вл. Владко. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1961 г.

[Аргонавти на Вселената](#)

Откъс от научно-фантастичен роман. Автор Вл. Владко. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1961 г.

Жертви на биоелектрониката

Фантастична хумореска

М. Дунтау

Това необикновено утро започна за леля Феня, така я наричаха лефортовските жители, напълно обикновено. От седем и половина часа тя вече пъргаво ситнеше по обикновения си маршрут. В ръката и подрънкваше бидон с мляко. Нейната малка слабичка фигурка бодро се мяркаше в лефортовските дворове, а остро то й носле се пъхаше във всички интимни подробности от бита на купувачите на мляко.

Приближавайки се към № 29, тя си спомни, че стопанин на този дом е Прокопий Матвеич, че сега той е в отпуск и че неговата жена има мъжки характер, и че неотдавна тя го... Та нима може да се изброи всичко, което знаеше леля Феня.

Докато чукаше на вратата, тя си мислеше: „Навярно Прокопий Матвеич още спи... Жена му замина...”

Въпреки нейните очаквания, вратата се отвори веднага и на прага се появи солидната тежка фигура на стопанина. От спането мустаците му бяха щръкнали като на морж. В ръцете си държеше тенджерата.

– Здравей, леля Феня, – избоботи той.

– Здравея, бащице, здравея, – пропя тя. – Дай си тенджерката да ти сипя...

Леля Феня остави бидона, взе тенджерата и с израз на изумление започна като истински физкултурник да прави клякания с

изхвърляне на ръцете напред. Тенджерата със звънтене се търкулна по стъпалата.

Гледайки я, Прокопий Матвеич облеци очи и се приготви да изрази недоумението си, но не успя. Той почувствува, че веднага, още същият миг, той трябва да прави това, което прави и леля Феня.

Няколко секунди той се държеше, потискайки напрежението на мускулите, но незначителна сила го победи и той започна енергично да повтаря упражнението на леля Феня.

Най-удивителното беше това, че и двамата изпълняваха еднакви движения и то с едно и също темпо. Изглеждаше, че някой – подобно на диктор – им командува: „Ра-аз, два-а, три-и, четири...”

Обаче работата на ръцете и краката не пречеше на езика на леля Феня да действа. Диалогът, който се водеше между двамата партньори, беше необикновено объркан. Неговото съдържание, трябва да признаем, не беше съвсем издържано.

– Какво правиш?... – питаше прикляквайки леля Феня.

Енергично повтаряйки същото упражнение, Прокопий Матвеич объркано се оправдаваше:

– Та нима... аз...

– Да не обърнеш млякото... жално молеше леля Феня, – отхвърляйки десния крак назад.

Тук и двамата преминаха към изпълнение на подскоци с двата крака последователно.

– Ще пад-на... съв-сем... се... уморих... – напяваше леля Феня, подскачайки като сврака.

Прокопий Матвеич скачаше мълчаливо, съсредоточено, гледайки под краката си.

Старата стълба се тресеше и скърцаше...

Всичко се прекрати така внезапно, както бе започнало. Леля Феня изнемощяла се отпусна на стъпалата, оправяйки смъкналата се на тила ѝ забрадка. Прокопий Матвеич се изкашля солидно, звучно и заглади мустаците си. Даде си вид, че нищо особено не се е случило и, потискайки лошият задух, произнесе с плътния си бас:

– Е! Поза... позанимавахме се малко – добре. Да беше... наляла... млякото...

– Млякото... млякото! – повтаряше, дразнейки го, възмутената леля Феня. – Капитолина Михайловна ще си дойде, ще ѝ кажа... Тя ще те научи тебе... Ще ти дам аз едно мляко!

Като си поотдъхна, тя отмери полагащия се литър и половина и взе бидона. Мърморейки нещо по адрес на предполагаемия виновник (разбира се, Прокопий Матвеич) леля Феня се помъкна с уморена походка към дворната вратичка.

Предполагаемият виновник стоеше пред вратата на стълбището и замислено гладеше мустаците си. Той безуспешно се опитваше да си обясни: какво всъщност се бе случило? Изведнъж той забеляза, че леля Феня побягна назад от дворната врата, пищейки:

– Махай се! Чибя!

Като се обърна, тя отчаяно замаха с ръка:

– Олеле! И тук! Каква ярост! Махай се, ти казвам! – и, обръщайки се към Прокопий Матвеич, жално зави: – Прибирай кучетата си, за бога! Човек не може да мине!

Прокопий Матвеич, още недошъл съвсем на себе си от станалото, с тъпо удивление гледаше... кучето! Да! Прекрасно, голямо овчарско куче го гледаше право в очите наострило уши, като че ли очакваше команда. Той машинално се тупна по крака:

– Ей, пес, махай се от тук! Е, хайде, махай се!

Песът стоеше както преди неподвижен, само острите му уши от време на време се помръдваха.

С чисто мъжко самообладание Прокопий Матвеич се опита да успокои изплашената леля Феня:

– А пък ти не се бой! Той мене гледа, а от тебе съвсем не се интересува.

– Какво ми приказваш, спял ли си? В мен е вперил очи! Виж, виж ушите му са като на вълк! Олеле, добри хора, страх ме е!... Махай се! Чибя!

В уплахата си тя прекара през ума си всички кучешки команди, но, виждайки че не може да очаква помощ, започна планомерно отстъпление, прикривайки се с бидона, като с щит. Като се облегна на вратника, тя напипа ключалката, отвори и неочаквано ловко излетя на улицата.

Тук леля Феня се почувствува в безопасност и не закъсня да облекчи душата си:

– Да пропаднеш вдън земята с твоите кучета! Дано пукнат, проклетите!

С тази заключителна реплика тя бързо тръгна нататък.

Прокопий Матвеич се накани да примами неизвестното куче, но него вече го нямаше. Като се почеса по тила, объркан, Прокопий

Матвеич (за всеки случай) обиколи дворчето, заглеждайки се във всички ъгли, но никъде не откри нищо особено.

– Да-а, – накратко резюмира той. – Ще дойде Капочка – всичко ще ѝ разкажа.

А обяснението на тези необикновени събития беше съвсем просто. Трябваше само някой да надникне в задната стая на съседната къща – № 27. Той щеше да види как синът на Ана Семьоновна Ковдина, инж. Ковдин, съсредоточено се занимава с някакъв апарат, подобен на радиоприемник. Когато Ана Семьоновна в 7 ч. и 30 м. излезе за покупки, инженер Ковдин завърши спояването на последните части на апарата.

„Как да го изпробвам“ – си мислеше той, – като се ровеше в сандъчето. Той намери малко руло лента с надпис: „Запис на биотоковете на двигателния център. Производствена гимнастика.“

Ковдин нагласи лентата в апарата, включи го, бързо седна на креслото и измърмори: „Да видим как стои работата с мощността на излъчването?“ Мускулите на ръцете и краката му започнаха да потръпват конвулсивно, а след две три секунди той неволно изпълни същите упражнения, каквито изпълняваха и нашите герои.

Но ето, лентата се свърши, Ковдин бе доволен.

Отлично! Може да се започне и в клиниката – си каза той.

Като помисли една секунда, той постави в апарата друга лента с надпис: „Биотокове на зрителния център. Рекс“ и включи апарата. В същия момент неговото любимо овчарско куче се намира на няколко метра от къщата. После инженерът включи апарата и като погледна часовника, започна да закусва. Той много бърза, защото в 10 часа трябва да демонстрира в хирургическата клиника своя

апарат за възстановяване двигателните функции на мускулите след повреждането на нервните разклонения.

Но... Ковдин не подозираше, че излъчванията на неговия апарат се простират не на пет метра, а най-малко на цели двадесет!

Тези, които не са склонни да правят полети в бъдещето с крилата на фантазията, може би ще свият рамене и ще кажат: „Измислици!“

Е, какво пък! Може би днес това все още изглежда измислица, но утре? Днес вече съществува механическа „биоръка“ която изпълнява мислените заповеди на човека!

Превод от руски

Изпробването на СКР

Научно-фантастичен разказ

А. Стругацкий, Б. Стругацкий

Нощта беше ясна и лунна. Беше доста хладно и тихо, но те не забелязваха нито студа, нито тишината, нито лунната светлина. По едно време Акимов забеляза, че Нина е настръхнала от студ и е пъхнала длани под мишници. Той я наметна с куртката си. Нина се спря.

– Радваш ли се, че дойдох? – попита тя.

– Много. А ти?

Вместо отговор тя го целуна.

– Мили, аз съм много, много щастлива.

Акимов я прегърна през раменете и двамата се обърнаха с лице към долината.

– Погледни – каза той, – тук е Сивото тресавище.

Над долината бяха надвиснали възбели ивици мъгла. В далечината те се сливаха в плътно, сребристо платно, зад което на застинали вълни се чернееха хълмовете. Още по-нататък, в мътносиньото небе, се виждаха бледите сенки на върховете на планинския хребет. Беше много тихо и миришеше на повяхнала трева.

– Сивото тресавище – повтори Акимов. – Нашият полигон.

Нина се притисна към него, като криеше брадичката си в куртката му.

– Ти си станал по-висок – каза тя. – Не ти ли е студено?

– Не.

– И си отслабнал.

– Не може да бъде, чувствавам се отлично – и той духна облаче пара в лунната светлина.

Те тръгнаха нататък. Акимов я беше прегърнал през раменете и това беше така хубаво, макар и малко неудобно, защото той беше много по-висок от нея. Нина гледаше в краката си и се стараеше да настъпи дебелия сянка, която се плъзгаше отпред по пътеката.

„Време е да бъдем заедно – помисли си Акимов. – Познаваме се от две години, а сме били заедно само няколко седмици. Като че ли съм космонавт. Започнахме да се забравяме един друг. Например забравил съм как тя се сърди. Помня само, че когато се сърди, е много забавна. Утре ще изпробвам „СКР“ по Сивото тресавище и ще се върнем в къщи.“

Той се спря и каза тържествено:

– Утре се връщаме вкъщи заедно и завинаги.

– Заедно и завинаги – повтори тя с наслаждение. – Даже не ми се вярва.

След това тя каза:

– А ето Биков... – тя не знаеше защо си спомни Биков. – Биков няма да се върне скоро вкъщи.

Той замълча.

– Биков ще лети дълги години. Ден след ден, месец след месец. Около ледената пропаст – тя се наежи. – Далече напред блести мъничка звездичка. Интересно, каква е неговата жена? Ти не знаеш ли?

– Не я познавам – каза Акимов. – Аз и Биков никога не съм виждал.

– А на аеродрума? Ти нали ни посрещна?

– Аз виждах само теб – си призна той.

Тя се усмихна и затвори очи. Можеше да се ходи и със затворени очи. Той я водеше.

„Утре ние ще се върнем в къщи – спомни си тя. – А Биков ще отлети към звездите. Големият, мрачният Биков. Когато ни запознаваха, той ме погледна някак странно – като че ли се прицелваше. Или на мен така ми се е сторило. Лицето му е широко, с кафяв загар. В самолета Биков мълчеше и прелистваше списанията.“

– Слушай – каза тя... – Тези твои... „СКР“, много ли са важни за космонавтите?

– Вероятно! – отговори той.

– Аз също мисля, че са важни. Иначе защо самият Биков ще идва за тях, нали така?

Тя не забеляза как се бяха изкачили на хълма. Бетонни стъпала ги изведоха на широка площадка. По средата се тъмнееше купол от пластмаса.

– Това е нашата работилница – и Акимов я поведе към купола.

Той извади от джоба си свирка и я доближи до устните си. Нина не беше успяла да запуши ушите си и усети неприятен тласък в тъпанчетата. Част от стената на купола се отмести, като откри ниска правоъгълна врата.

– Не мога да търпя ултразвук – жално каза Нина, като описваше ушите си.

Те влязоха и вратата веднага се затвори след тях. Работилницата се освети. Нина тихо ахна и отстъпи назад.

На няколко крачки пред тях стоеше странен механизъм. Той приличаше на гигантска мравка, изправена на задните си крака. Сплеснато овално туловище се крепеше на шест коленчати постове, а над него, като въпросителен знак, стърчеше нито гърд, нито шия, увенчана с тежка, рогата глава с малки мътни очички. Пред гърдите му, подобно на предни лапи на кенгуру, висяха мощни манипулатори. Машината беше боядисана в лилаво, а на гърба ѝ ясно се виждаше черна двойка. Нина се огледа. Отстрани стояха още две такива чудовища. На техните гърбове бяха написани единица и тройка.

– Ето, това са нашите „СКР – система кибернетични разузнавачи“ или „кентаври“, както ги наричаме ние.

Двамата се запътиха към масата в дъното на залата. Главите на „кентаврите“ като по команда, се обърнаха след тях. Това беше неочаквано и някак страшно.

– Те ни следят – полушепнешком каза Нина.

– Не те, а той.

– Кой?

– „Оранг“.

Чак сега Нина забеляза зад „кентаврите“ нещо подобно на цистерна върху широки вериги. На горната част на цистерната оживено мигаха разноцветни огънчета.

Акимов ѝ обясни, че „Оранг“ е „големият мозък“ на системата, а „кентаврите“ са изпълнителни органи. „Оранг“ управлява от

разстояние „кентаврите“, както ние управляваме например своите ръце, крака и очи.

– И всичко това ти си направил сам?

– Не, какво приказваш, – той даже се засмя. – „СКР“ строиха шест заводски лаборатории и два института. Ние със Серум изработихме само програмното управление.

– Слушай, как е устроен „мозъкът“ на този „СКР“? – попита Нина.

– Нали това не са полупроводници?

– Да! – отвърна Акимов и започна да ѝ обяснява.

– Не, това за мен е много сложно – каза Нина, когато той завърши. – Кристали с периодическа структура, изомерни преходи...

– Аз винаги съм казвал, че трябва да се занимаваш и с теория – каза Акимов.

– А защо те са лилави?

Акимов сви рамене:

– Откъде да зная. Ако те бяха оранжеви, ти би попитала защо са оранжеви. Това решава самият „Оранг“. Днес сутринта те бяха жълти. Това е самоорганизираща се система и характеристиката ѝ се определя от „Оранг“.

– Мислиш ли – попита го Нина, – че те ще помогнат на Биков?

– Вероятно. Във всеки случай с тях е по-добре, отколкото без тях. Ще рискува по-малко. Нали Биков ще кацне с кораба на неизвестна планета. Може би там камъните ще избухнат под краката му или ще има океан от флуороводород, или електрически изпразвания с милиони волта. С една дума, неизвестно и опасно. И Биков ги изпраща на разузнаване. „СКР“ ще узнаят всичко, ще разкажат и ще го посъветват какво да прави.

– Тогава това е много важно – проговори Нина.

– Да... – отвърна Акимов и мислено добави: „Защо Биков идва лично? Защо не е изпратил своя кибернетист?“

– Много ми се иска вашата „СКР“ да се хареса на Биков.

– На мен също – каза Акимов. – Утре той ще види. Нашето стадо като на генерална репетиция ще тръгне по Сивото тресавище. Десет километра изненади и развлечения.

Те излязоха от работилницата. Мъглата над Сивото тресавище беше станала по-плътна, небето на изток просветляваше. Над бледите сенки на далечния планински хребет висеше ярка звезда – изкуственият спътник „Цифей“. От него фотонният исполин на Биков ще излети за междוזвездното пространство.

2.

На сутринта от юг пропълзяха тежки облаци и заваля ситен дъжд. Мъглата над Сивото тресавище се вдигна. Виждаха се храсти с пожълтели листа, неравни хълмчета в щръкналата трева, тъмни блатни локви.

Около единадесет часа към работилницата се приближи автомобил с гъсенични вериги и сферична каросерия. От него излезе огромен, тежък човек, с кафяво, неподвижно лице – Антон Биков, знаменитият космонавт, син и внук на космонавти, командир на фотонния кораб „Лъч“. Той мълчаливо протегна ръка първо на Акимов, след това на Сермус и бавно кимна на Нина, която стоеше встрани,

– Можем да започваме – каза Биков с глух, беззвучен глас.

Развълнуваният Сермус приближи плоска свирка към устните си и беззвучно изсвири три пъти. Вратата на работилницата се разтвори.

Като препускащи коне, излезли от конюшната, първи се появиха лилавите „кентаври“ един след друг. Те се спуснаха по склона на хълма, огледаха го, като въртяха страшно и смешно рогатите си глави, и спряха. Чу се тракане и от работилницата се показа „Оранг“. „Кентаврите“ и „Оранг“ като по някакво чудо, се оцветиха в сивостоманен цвят. „Оранг“ се прехвърли през края на площадката, внимателно се плъзна по хълма и се спря близо до „кентаврите“.

– Ето нашите железни дечица. – каза Сермус.

Акимов се усмихна. Първо, в „дечицата“ нямаше нито атом желязо – те бяха построени от силициеви органични пластмаси, а регулаторът им беше биохимически. Енергията се получаваше и използваше непосредствено в техните работещи детайли. Второ, думите на Сермус звучаха високопарно и не на място. Този добър момък, пристигнал преди няколко години от Дортмунд, обожаваше силните прочувствени думи. Акимов погледна Биков, но той само кимна с глава, без да откъсва поглед от роботите.

Акимов се изкашля и каза:

– Дадена е задача да се извърши детайлно разузнаване на Сивото тресавище от север на юг на площ с ширина 500 метра. Дължина на маршрута – 10 километра. Маршрутът е усложнен с различни изкуствени препятствия.

Той се спря, като очакваше, че Биков ще попита за препятствията, но Биков не попита. Той гледаше роботите и от

време на време изтриваше с кърпа дъждовните капки от лицето си. Акимов продължаваше:

– При спускане на неизвестна планета, рационално ще бъде да се пуска „СКР“ по спирали около кораба. Тук не се решавах на това, тъй като на север, на 7 километра от тук, минава шосе. Има голямо движение.

– Вие се опасявате, че роботите ще направят нещо на шосето? – попита Биков с безцветен глас.

– Собствено... – Акимов погледна Сермус, обърна се към Нина и се усмихна: – Преди една година ни се случи неприятност.

Биков откъсна поглед от роботите и погледна Акимов. Той имаше малки, остри, светли очи без ресници.

– А именно? – попита той.

– Преди една година, когато най-финият механизъм на програмното предаване не беше напълно завършен, аз и Сермус пуснахме „СКР“ на пръв пробен поход. „Кентаврите“ трябваше да преминат през боровата гора към шосето, да стигнат до мачтата на релейното предаване и да се върнат обратно, като предварително отрежат дърво, дебело 30 см. Отначало всичко вървеше добре. „Кентаврите“ внимателно преминаха през гората, помиришаха шосето, приближиха до мачтата и... я отрязаха.

– Отрязаха мачтата на релейното предаване? – се учуди Биков.

– Да. Имахме неприятности с радистите.

Биков поклати глава.

– Това не е така страшно. Но, ако вместо мачта там е бил някой от радистите... Радист, прерязан на две, при изпълнение на служебния си дълг!...

Акимов отговори на този хумор с вежлива усмивка. Но Сермус, както винаги, прие всичко сериозно:

– О, не – горещо възрази той, – това е невъзможно. Роботите никога не причиняват вреда на хората.

– Сега, разбира се, нищо подобно не може да се случи – каза Акимов. – Но да спи зло под камък... Готово ли е всичко, Сермус? Пускай!

Сермус вдигна свирката към устните си, изпробването на „СКР“ започна. „Кентаврите“ бавно тръгнаха напред. Те вървяха в зигзаг ту се приближаваха, ту се отдалечаваха един от друг, промъкваше се през храстите. „Оранг“, мигайки с цветни огънчета, пълзеше на около 20 метра от тях, като смачкваше под веригите си мократа блатна трева.

Акимов се обърна към Биков:

– В работилницата има телевизори. Може да наблюдавате системата на роботите от там.

– Предпочитам да вървя след тях – каза Биков.

– Може и така – съгласи се Акимов. – Но „Оранг“ ще предава данните от разузнаването в работилницата.

– Не ме интересуват – каза Биков и тръгна към гъсеничния автомобил.

(Продължава в следващия брой)

Изпробването на СКР

Научно-фантастичен разказ

А. Стругацкий, Б. Стругацкий

(Продължение от брой 2)

„Какво те интересува тогава, стара костенурке?“ – помисли си Акимов. Искаше му се да удари с юмрук Биков по дебелия кафяв шия. Биков не му харесваше. Освен това, сега беше очевидно, че Биков е космонавт и старият междупланетен вълк не може да оцени достойнствата на великолепните качества на „СКР“. В най-добрия случай Биков ще плесне с ръце одобрително, ще се усмихне, ако може да се усмихва, да го вземат дяволите. Но тук Акимов си спомни, че след 2-3 часа изпробването ще завърши и той с Нина ще се върне в къщи, а Биков за дълги години, ако не завинаги, ще отлети към звездите. Той настани Нина в гъсеничния автомобил и седна до нея. Тя се усмихна, но в нейната усмивка имаше нещо неуверено. Гъсеничният автомобил заръмжа и бавно се заклати след огънчетата на „Оранг“.

Дъждът продължаваше, но калпакът на гъсеничния автомобил оставаше чист и прозрачен. Отпред, на около 50 метра, в дъждовната пелена проблясваха сивите фигури на „кентаврите“. „Оранг“ доста изостана от тях и сега пълзеше отдясно на гъсеничния автомобил. Той удивително приличаше на мокро, сиво слонче, несръчно и добродушно. Акимов обясни зад гърба на Биков:

– При необходимост „кентаврите“ могат да се отдалечат от „мозъка“ на разстояние до 5-6, даже до 8 километра.

Широкият гръб даже не се помръдна. Акимов почувствува, че се изчервява.

– В случай на нарушение на връзката – продължи той, като повиши глас, – „кентаврите“ се връщат сами и търсят „мозъка“. Тогава те преминават на светлинна и звукова сигнализация. Сами търсят – ясно каза той.

Биков не отговаряше.

Нина погали ръката на Акимов. Сермус смутено се изкашля. Гъсеничният автомобил силно се наклони, заобикаляйки покрития с мъх пън. В този момент Акимов видя очите на Биков. Той ги видя само за секунда в кръглото огледалце пред шофьора. Очите разглеждаха Акимов с някакъв странен, мъчителен напреден израз. Автомобилът се изправи и в огледалцето заподскача полупобелялата коса над кафявото чело. Сермус се изкашля още веднъж и каза, като се накланяше галантно към Нина:

– Великолепни машини, нали Нина Ивановна?

Нина му се усмихна и погледна Акимов. Акимов се мръщеше и хапеше устни. Във всеки случай, той повече не се сърдеше. Нина каза:

– Много умни са тези ваши машини!

Сермус засия и няколко пъти поклати глава.

Изминаха около 40 минути. Половината от маршрута остана назад. „Кентаврите“ бягаха деловито, малко суетливо, като хрътки с ремък. От време на време те се спираха ту да огледат, ту да помиришат почвата под краката си. При движение дългите им шии, гърди и рогатите им глави плавно се поклащаха. „Кентаврите“ без забавяне се промушваха през гъстия храсталак, като разчистваха

широка пътека за „Оранг“. Те преминаваха през ручеите и мочурливите участъци и оставяха зад себе си сигурни насипи за „Оранг“.

На брега на ръждивото, заблатено езеро, най-лошото място на Сивото тресавище, „кентаврите“ се забавиха, заподскачаха назад и напред, затънали в калта. След това те се хвърлиха във водата и заплуваха. „Оранг“ заобиколи, промъкна се между езерото и границите на 600-метровата писта и ги посрещна на противоположния бряг, облепен с тиня и лепкави водорасли.

Нина плесна с ръце. Сермус се усмихна и каза:

– Той ни изхитри. Но това засега не е толкова удивително.

Той се огледа, помисли и се обърна към Акимов.

– Време ли е? – попита той.

Акимов кимна. Тогава Сермус извади от джоба си червената кутийка на радиофона и натисна копчето за повикване.

– Архангелский ви слуша – чу се слаб глас.

– Говори Сермус. Време е за Коля.

– Да, Ернст Карлович!

Сермус скри радиофона, започна да гледа напред, проточил врат над главата на шофьора.

Гъсеничният автомобил вървеше почти безшумно и затова те веднага чуха насечен механичен рев, скърцане и звънтене на метал. Нина почувствува неприятен студ на гърба си.

Това беше танк. Старинен боен механизъм, широк и нисък, целият на ярки петна от оранжева ръжда. Той се появи отстрани на билото на хълма и, като пръскаше кал, тръгна към спрелите „кентаври“.

– Имитация на активно нападение – поясни Акимов, – На танка-автомат водач, настроен на честотата на управлението на „СКР“.

– От къде сте го изкопали? – промърмори Биков. – Ще стреля ли?

– Не! – отвърна Акимов.

„Действително от къде са го изкопали? – помисли Нина. – Последните танкове са отишли в мартеновите пещи преди десетки години и да се сдобиеш с такъв рядък екземпляр, сигурно не е било лесно.“

„Кентаврите“ чакаха. „Оранг“ тихичко пропълзя по-близо до гъсеничния автомобил. Както изглежда той се колебаеше, не знаеше какво да предприеме. В изкуствения мозък с неуловима бързина се сменяха пространствените ориентации на кристалните решетки, възникваха и мигновено се разпадаха странните, от никого и никога не регистрирани молекулни връзки, преминаваха електрически вихри и вихрушки... „Оранг“ мислеше – търсеше аналогия, съпоставяше, пресмяташе. Но не му достигаха още данни. Нина помисли за сегашните живи хора, тези, които някога, много отдавна за първи път са видели пред себе си танк.

– Той ще ги смачка – прошепна Нина.

– Тогава нашата работа нищо не струва – каза Акимов. За да вижда по-добре, той се понадигна, като се държеше за гърба на седалката. – Аха, най-послед!

„Кентаврите“ се престоиха и се разгънаха във верига срещу танка. Танкът се насочи срещу крайния отляво, отбелязан с единица. Дъждът изкривяваше перспективата и изглеждаше, че той е вече сред „кентаврите“. На Нина се хвърли в очи удивителната лекота, даже грация, на шестоногите роботи, редом с тежката

зловеща машина. Те сякаш танцуваха на място като боксьори преди удар.

В последния момент, когато изцапаните от мократа земя верига надвиснаха над „кентавъра“, той отскочи встрани. Танкът премина няколко метра, обливайки „единицата“ с кална вода, пусна кълбо сив дим и с рев зави на едната верига. „Кентаврите“ отново се престоиха. „Единицата“ затанцува на място, „двойката“ и „тройката“ притичаха, отрязвайки пътя на танка към „Оранг“. „Оранг“ бавно, даже мързеливо се изтегляше назад. Огънчетата на неговия корпус изгаснаха. Танкът с гръм и свистене се втурна напред, приличащ на чудовищен носорог, заслепен от ярост. „Кентаврите“ танцувайки го очакваха и отново леко се отдръпнаха. Тогава на сивите страни на „Оранг“ отново избухна сложният рисунък на огънчетата и в този момент танкът спря. Той спря мигновено, като прикован. Мъчителният рев на двигателя замря и трите „кентаври“ за миг се покатериха на него, движейки активно манипулаторите си. „Оранг“ стоеше спокойно, пръхтеше и съвсем безразлично мигаше с разноцветни огънчета.

– Той промени честотата на настройката. – каза Акимов.

– Мислех, че „Оранг“ ще го унищожи – проговори Нина, като си поемаше дъх.

– Защо? – извика Сермус много високо. – „Оранг“ просто пое управлението му! Защо да се унищожи, щом като може да се използва?

– И какво ще стане сега? – с глух глас попита Биков.

– Ще видим – отвърна сдържано Акимов.

– А вие какво, не знаете ли?

– Предполагам – каза Акимов и Нина сложи бързо дланта си върху неговия ръкав. „Кентаврите“ престанаха да се занимават с танка, скочиха, построиха се във верига и побягнаха нататък. „Оранг“ се отпрати по следите им, а танкът изведнъж се затресе, звънна с гъсениците, тромаво се обърна и запълзя в опашката, унило поклащайки се по мочурището. По неговите ръждиви страни се стичаха дъждовни струйки. Той имаше много покорен и смирен вид.

– Ние изоставаме – каза Биков. – Да вървим!

Гъсеничният автомобил настигна „Оранг“ и тръгна редом с него. „Оранг“ деловито шляпаше с гъсениците по мократа трева. Покорният танк пълзеше по-отляво, като разпръсваше кал и оставяше след себе си дълъг шлейф от сив дим. „Кентаврите“ бягаха напред на около 30 метра. Те бяха изумрудено зелени.

Дъждът малко се усили, когато отпред се появи дълга висока стена, изсидана от огромни гранитни блокове. Стената пресичаше напърно площта на маршрута и изглеждаше доста солидна. Сермус силно разтри длани и насмешливо се изкашля.

„Кентаврите“ бавно се приближиха към стената, опипаха я с манипулаторите и изведнъж побягнаха в различни страни покрай гранитната преграда – един на дясно, а двама на ляво. „Оранг“ се обърна встрани към стената и започна търпеливо да чака.

– Хайде да се отстраним малко – каза Акимов на шофьора. Машината се отдалечи няколко метра назад.

„Кентаврите“ отново се събраха на едно място и се построиха в редица пред стената, „Оранг“ бавно се приближи до тях и се спря. Танкът самотно стърчеше встрани, забравен от всички.

– Пазете очите си! – предупреди Акимов.

Нещо тресна и по сивия гранит пропълзя ослепителна виолетова мълния. Стената се разтърси. Над нея избухна фонтан от сив дим, премесен с гранитни парченца. На гранита избухваха малинови петна и се виждаше как летят огромни блокове и стената се снижава, разкъсана от широки, страшни цепнатини. „Кентаврите“ и „Оранг“ стояха пред стената и поред я обстрелваха с малки ампули със затворени в магнитни пръстени струйки от диутериева плазма. Обстрелваха спокойно, деловито, без да бързат. След минута всичко беше завършено. Стрелбата се прекрати, стана много тихо, чуваше се как нещо съска и трещи в нагорещения чакъл. „Кентаврите“ се отправиха през широкия пролом обвит в сив облак прах и дим. „Оранг“ почака малко, пропусна пред себе си танка и също се гмурна в горещия облак.

– Хубаво – кратко каза Биков, – но Акимов отново улови в огледалцето неговия поглед – странен, мъчително напрегнат, като че ли космонавтът искаше, но не можеше да каже нещо. Прославеният Биков беше разтревожен от нещо и тази тревога по необикновен начин беше свързана с него, с Акимов, редовият инженер-програмист. Това беше много странно.

Гъсеничният автомобил тежко скърцайки по гранитните отломки, минаваше пролома. Стената беше дебела не по-малко от 2 метра.

– Ето, виждате ли, Нина Ивановна – каза Сермус, – ето бялата колона. Това е края на маршрута. Сега ще стане още по-интересно.

Нина намери с очи белия стълб. В същия момент „Оранг“ се спря. „Кентаврите“ тичаха още известно време, след това също

спряха и започнаха да отстъпват. Те отстъпваха много внимателно, спряха близо до „Оранг“ и бавно се обляха в червен цвят.

– Нима е разбрал? – благоговейно проговори Сермус.

Както изглеждаше „Оранг“ взе решение. Покорният и притихнал танк изведнъж оживя. Зарева двигателят, парчета кал се откъсваха изпод широките вериги и огромната машина тътнейки и звънтейки се втурна напред към колоната. Никой не успя да каже дума. Раздаде се гръм и изпод гъсениците на танка излетяха оранжеви пламъци, чудовището подскочи и замръзва на място изкривено, почерняло и осакатено. Гъст черен дим излизаше от него.

– Откри! – извика Сермус, – Откри! Сега ще разминирва.

– Имитация на хикс-обстановка – бързо обясни Акимов.

– Имитация на какво? – попита Биков.

– Хикс-обстановка. Обстановка, която не може да се предвиди.

Минно поле.

– От час на час по-трудно – промърмори Биков. – Като в исторически филм...

– „Оранг“ е открил мини? – попита Нина.

– Да, да! – отговори нетърпеливо Сермус. – Сега ще ги разминирва.

Но Оранг не започна да разминирва. Във всеки случай не започна да разминирва така, както очакваше Сермус. „Кентаврите“ не запълзяха към минното поле, не започнаха да откопават мините и да развинтват взривателите им. Те се изкачиха на танка и откриха стрелба. Преди заглушените и заслепените наблюдатели да дойдат на себе си, пред минното поле към белия стълб – вече не бял, а черен от огъня и праха – се простираше широка ивица от разорана

земя. „Кентавраите“ – този път нежносини – бързо се приближиха към колоната, отново се оцветиха в сивостоманен цвят и се върнаха към „Оранг“. Изпробването на „СКР“ завърши.

– Това е всичко – каза уверено Акимов. – Сега можем да се прибираме.

Сега Биков се обърна.

– Харесват ми вашите машини – каза той. – Те са ми необходими. И ето какво – той замълча. – Искам да поговоря с вас, Акимов. Ако не ви е трудно, елате след обед при мене.

3.

Вероятно Биков не знаеше с какво да започне. Той се вглеждаше в сивото небе зад прозрачната стена, пъшкеше, галеше коленете си и барабанеше по облегалката на креслото с дебелите си силни пръсти. Пръстите бяха кафяви с неправилни бели петна – следи от космически обгаряния... „Интересно дълго ли ще мълчи?“ – помисли Акимов. След това той помисли, че самолетът за Новоенисейск ще излети след два часа. Спомни си, че е оставил в работилницата букет цветя за Нина. После се замисли, че Нина вероятно вече е опаковала куфарите и сега бърби със Сермус. Сермус оставаше в работилницата още една седмица и на Акимов му беше малко неловко пред него.

– Та ето какво – заговори Биков с безцветен глас. – Работата се състои в това.

Той замълча за минута и прехапа устни. Акимов нетърпеливо замърда в креслото.

– Да. Работата е в това – каза Биков. – кажете Акимов, вие... та вие сте работил на „СКР“ около две години, нали?

– Да. – потвърди Акимов.

– Сложна е тази работа – точно програмиране.

Точното програмиране на „мозъка“, на новия тип, изискваше най-строга изолация на мястото за работа от всички външни влияния. Затова се наложи да се работи не в изследователския център, а тук, далеч от крупните предприятия, от мощните преподаватели, от шума на големия град, в помещения от пластмаса, изолирани на 50 метра дълбочина под хълма. И затова Акимов прекара тук две години неотлъчно в напрегната работа.

Но Акимов не започна да говори за това на Биков. Той само каза:

– Да, доста сложна.

– С какво мислите да се занимавате по-нататък? – запита Биков.

Акимов неохотно отговори.

– Ще работя в Новоенисейския университет. Не трябва да се губят по две години за всяка система. Имам някакви идеи по програмирането.

Той имаше някакви идеи и те много го увличаха. Да се изчислят криотронните кристализатори, да се създаде готов „запрограмиран мозък“. Да се привлекат към тази работа математици, физици, преди всичко гения на кибернетиката професор Сун си Тал от Кайфин. Но той не започна да говори за това.

Впрочем, Биков не настояваше. Той помълча, поудря с пръсти по облегалката на креслото и с труд произнесе

– Работата собствено е в това, че... да, виждате ли, преди две седмици нашият кибернетист си счупи гръбначния стълб. Спортни игри, нещастен случай. Да. Той лежи в болницата... Казват, че никога не ще може да лети.

„Самолетът излита след час и половина“ – помисли Акимов. Изведнъж той разбра за какво говори Биков.

– Счупил си гръбнака? – попита той. – И никога не ще може да лети?

Биков кимна без да вдига очи.

– Никога. А ние излитаме след седмица.

Тогава Акимов си спомни нощта, яркия спътник „Цифей“ над бледите сенки на далечния хребет. И малката нежна Нина, която бе така щастлива, че ще бъдат заедно и завинаги.

– Аз разбирам! – каза Акимов.

Биков мълчеше, гледайки надолу.

– Разбирам – повтори Акимов. – Аз също съм кибернетист. Вие искате аз да...

– Да, да – каза Биков. – Ние излитаме след седмица. Нямаме никакво време... Да, разбира се. Разбирам, това е тежко, Шест години нататък и шест обратно... И голям риск, разбира се... Само... – той развълнувано погледна Акимов. – Вие разбирате, че експедицията е немислима без кибернетист.

Акимов бавно стана.

– Колкото се отнася до работата – бързо заговори Биков, – моля. Вие можете да работите по време на рейса. Книги, микрофилми, консултации... Имаме отлични математици. Разбирам, това е слабо утешение, но...

Не година, не две, а дванайсет. Това ще бъдат дванайсет години без Нина. Акимов не знаеше как ще й каже. Той знаеше само, че в неговите очи сега има израз на мъчително напрежение, каквото видя днес в очите на Биков.

Той тръгна към вратата. На прага се обърна и каза с горчиво удовлетворение:

– Оказва се, че вие сте съвсем обикновен човек.

Биков стоеше с лице към прозрачната стена, гледаше сивото небе и мислеше: „Да, той, Биков, е съвършено обикновен човек. Такъв като останалите осем милиарда обикновени хора, които работят, учат, обичат на нашата планета... и далеч от нашата планета. И на всеки от тях би било така тежко на негово място. Просто непоносимо тежко.“

(Съкратен превод от руски език)

Слабост и сила

Научно-фантастичен разказ

Ал. Соколски

– Спектакълът завърши! – каза Ринато и изключи телевизионния екран. – Дотегна ми това черно космично небе с немигащи звезди. Даже и астероидите ми станаха скучни.

Другите двама не отговориха. Бяха заети с преглеждане на току-що получените от апаратите данни. През три месеца „Скитник 9“ – астероидът, на който завеждаха наблюдателната станция, пресичаше главния пояс от астероиди – малките планети на Слънчевата система. Това даваше възможност да се изучават няколко десетки хиляди астероиди. Затова тримата млади учени го бяха избрали за място на своята едногодишна командировка на „простор“, както те наричаха междупланетното пространство. Наближаваха шест месеца, откакто бяха напуснали Земята. С помощта на роботите бяха построили станцията, хангарите, площадка за кацане. Едва от десетина години бе започнало усвояването на хилядите астероиди и предстоеше огромна изследователска работа.

– И какво толкова интересно има? – опитваше се да ги заговори Ринато. – Два дни сте като луди! Три часа мълчите! Това вече е неприлично!

– Ти нали говориш и заради нас – отвърна Григорий и бързо добави. – Погледай някой филм, да се разсееш.

– Не ми се гледат филми от Земята. Иска ми се наистина, не на екран да видя зелени дървета, синьо небе, бели облаци... Просто не ми се вярва, че има море и в него можеш да плуваш и слънцето да жари раменете ти... Вие спомняте ли си, че съществуват такива неща като миризми, ухания? Какво не бих дал сега да почувствувам миризмата на морето, на солена вода и йодни водорасли... А може би правилно е да се вземат в Космоса концентрирани миризми?...

Найден вдигна глава и се замисли. В думите на Ринато имаше нещо правилно. Месеците прекарани в „простора“ създаваха непреодолима носталгия по Земята, по земния живот. Понякога това беше тъга по съвсем дребни незначителни неща, за които човек никога не се е сещал.

– Хайде малко почивка, Гриша – каза той – и без това няма да свършим изведнъж.

Григорий се приближи до приятелите си. Тримата се познаваха от висшата астронавтическа школа в Москва. Григорий и Найден бяха астронавигатори, Ринато – астрогеолог, тримата заедно бяха изучавани ракетни двигатели и кибернетика. Бяха приятели и пожелаха заедно да прекарат едногодишната командировка в Космоса.

– Искам и не мога да си представя, как ще прекарам още шест месеца на това жалко парче земя – каза сериозно Ринато.

– Грешиш – не земя, а материя — пошегува се Найден.

Желанието на Ринато да говори изчезна. Тримата замълчаха, както се бе случвало не веднъж. Те се разбираха и в мълчанието. Найден и Григорий се спогледаха крадешком. Нещо ставаше с техния приятел? В последните дни италианецът преминаваше рязко

от буйна веселост, в мрачно и подтиснато състояние. Григорий се канеше да го запита бил ли е при „лекаря“. Така съкратено наричаха кибернетичната машина, в запаметяващото устройство на която бяха вложени познания по медицина. „Лекарят“ преглеждаше, слагаше диагноза, предписваше лечение. В този момент сигналната лампа на радиостанцията замига и прозвуча сигнал. Ринато скочи и отиде до приемника. По скалата пробягаха начупени сигнали. Апаратът ги дешифрира. Редовният рейс Марс–Земя използваше случая да ги поздрави. Ринато отговори и когато се върна лицето му беше разведрено.

– Само някакви си 60 милиона километри ни деляха от тях – каза той. – Обикалят заради някакъв метеоритен облак. Доста са се отклонили.

– А ти бил ли си скоро при „лекаря“? – запита го Григорий.

– Бях – с нежелание отвърна италианецът и тъмните му вежди се склочиха в права черта. – Нервно напрежение! Предписа физически труд. Къде да го намеря този физически труд? Автомати почистват, автомати приготвят храната ни, автомати ни пренасят, въздухът, който дишаме, се пречиства от автомати. Роботите извършват цялата работа на астероида. Навсякъде машини! Какво е останало за нас?

– Да мислим – това, което не могат машините, – отвърна Григорий.

– Единственото нещо – продължи Ринато – е да изляза и да тичам по астероида. Но това не е трудно. Колко тежа тук?...

– Да и ако си без магнитни подметки, при по-силен скок ще литнеш в Космоса... – засмя се Найден.

– Ще литна и край! – допълни Ринато. – Не ми е жал за мен, но като си помисля, че със седмици ще си мълчите решавам да се пазя.

– Ринато, – внезапно каза Найден – да излезем малко на разходка? Два дни няма сведения от работи 17 и 18. Прекъсната ли е радиовръзката?

– Не е, но лошо се чува. Да отидем. Те могат да работят без програма още седмица, но щом искаш...

Двамата облякоха скафандрите и влязоха в камерата на изхода. След малко бяха извън станцията и обгърнаха с поглед наоколо. Астероидът имаше диаметър около 70 километра. Хоризонтът беше малък, не повече от десетина километра, при това станцията беше на височина. Пред тях в полукръг се издигаха ниски хълмове с остри начупени форми, Тук-там зееха кратери от паднали метеори. Ниско над извитият хоризонт, сред блестящите сини, жълти, зелени, бели звезди, сияеше с оранжева светлина-портокал – земното слънце! Повече от двеста и петдесет милиона километра ги отделяха от него и все пак те имаха дълги, странни сенки малко наподобяващи хора. Полето пред тях бе набраздено от гъсениците на транспортните машини, от стъпките на роботите. Така то ставаше по-малко сурово и чуждо. Следите оставаха непокътнати – нямаше ни вятър, ни дъжд да ги заличи. Мълчаливи седнаха Ринато и Найден в малката летателна машина. Мълчаливи стигнаха шахтата на роботите. Това бяха работи от средна величина с човешки форми. Бяха им дадени на разположение машини, с които пробиваха скалите и отделяха рудата. Те работеха без почивка, без прекъсване, докато имат гориво или не ги спрат. „УТМ“ – инициалът

на „универсална трудова машина“. Пред шахтата беше струпан голям куп скална маса. Вътре бе тъмно и те включиха прожекторите си, вървяха доста, докато видяха светлината на роботите. Радарните устройства на машините доловиха присъствието на хората и спряха работа. В ушите на мъжете забучаха едновременно два силни металически гласа.

– Кой е?

Роботите се бяха обърнали и ги осветяваха.

– Найден и Ринато – отвърна италианецът. – 17-ти да мълчи. Да говори 18-ти. Какво намерихте?

– До 140 метра главно желязо и незначителни следи от никел и волфрам. Сега навлизаме в гранитна скала и в нея неизвестен метал.

– Как така неизвестен? – учуди се Найден.

– Те не познават всички метали – успокои го Ринато. – Ела да видим.

Не беше трудно на Ринато да познае редкия минерал берилий. Той трепна?! Роботите познаваха този метал? Тогава?

– Е сега вече и ти ще имаш много работа. Но чакай не противоречи ли на науката такова количество берилий? – попита Найден.

– На коя наука? На земната, да. Ти не забравяй, че не си на Земята.

Ринато беше обхванат от треската на иманяря. Разглеждаше минерала, изведнъж насочи един от роботите към него и загледа скалата на машината.

– Знаеш ли? Това не е берилий? – започна италианецът.

– Какво е тогава?

– Пак берилий, Но не девет, а осем – радиоактивният! Това е вече находка! И в толкова количество! Да се връщаме веднага. Трябва да се подготви разширение, изобщо голяма работа.

Вълнението на Ринато се предаде и на Найден. Те бързаха към изхода на галерията и Ринато не млъкваше.

– Знаеш ли чувствам се като някой древен скитник, пират или разбойник, който изведнъж е открил пещера с нечувани богатства.

– Само, че не се озърташ страхливо. Тук ти си собственикът.

– И ти, и аз, и петте милиарда на Земята.

Найден се радваше на радостта на приятеля си. Работата ще го увлече, ще се махне носталгията. Внезапно и двамата спряха и се погледнаха.

– Почувствува ли?

– Да – отвърна Ринато. – Ще бъде история, ако на астероида има действащи вулкани! Невъзможно е.

Под краката си те бяха усетили тръпка на почвата. Ето пак ще се затресе!

– Вулкан или... – каза Найден и двамата се затичаха.

Когато стигнаха отвора на галерията, спряха поразени. От черното небе на Космоса, с мълниеносна скорост от време на време падаха метеори. Те видяха как един по-голям със страшна сила се вряза в повърхността на астероида, разкъса я, издълба кратер и вдигна облаци прах. Не се чуваше никакъв звук – нямаше атмосфера. Картината беше величествена и смразяваща. Те не виждаха добре, но бе ясно, че броят на дребните парченца космична материя не беше малък.

– Найдене, Ринато, обадете се! – запъхтян, тревожно викаше по радиото Григорий.

– Здрави сме – отвърна Найден. – Стоим на входа на галерията и гледаме.

– Неочаквано представление. Главен актьор Космосът. Филмирай всичко и провери колко ще трае спектакълът. Работа ни чака. Открито е невъобразимо количество... – Ринато не се доизказа.

Един метеор, може би стотина грама, попадна върху оставения наблизо ракетоплан. Машината стана негодна. Ужасени Найден и Ринато се отдръпнаха навътре и инстинктивно погледнаха над главите си.

– Ще издържи – каза Ринато.

– Какво стана? Какво ще издържи? – отново прозвуча гласът на Григорий.

– Дребна работа – едно камъче чукна машината, ще се върнем пеша – настроението на Ринато оставаше весело.

По радиото Григорий ги предупреди да се пазят.

– Ще ви потърся след 10 минути като изчисля метеоритния поток – завърши той.

Ринато и Найден седнаха и подпряха гърбове в стената на галерията.

Русинът включи радарните инсталации и радиотелескопа. Очите му ставаха все по-студени и строги. Капки пот оросиха челото му. Това беше нечувано – метеоритният поток сякаш нямаше край. Григорий не беше чел, не беше слушал за подобно явление. Може би апаратите грешат? Отново с напрежение и омраза той заследи

трепкащите стрелки. Грешка нямаше! Убийственият поток щеше да продължи почти 80 земни минути!

– Найдене! – Григорий се опита гласа му да бъде спокоен. – За колко време имате кислород?

– Около час – отвърна българинът без да погледне циферблата на резервоара.

– Добре, горе долу толкова. Ще трае и метеоритният поток – излъга Григорий и бързо изключи апарата.

Трябваше да направи нещо. Той трябва да спаси другарите си. Мозъкът му трескаво търсеше изход.

Без да иска и Найден бе излъгал. Той светна и видя истинското положение. Видя го и Ринато, и лицата им се опънаха.

– Гриша, ако се интересуваш точно, имаме кислород за 40 минути – веднага съобщи Найден.

– Защо толкова малко? — русинът не издържа и издаде тревогата си.

– Оставихме допълнителните резервоари в машината, не мислехме да се бавим... Гриша кажи истината. Най-добре е.

Мина доста време докато русинът отговори.

– Метеоритният поток ще трае 80 минути. Но вие не се тревожете. Сега ще изпратя летателна или въздуходна машина с автопилот. Тя ще ви донесе кислород. Ще се обадя след 10 минути.

Григорий бързо навлече скафандъра и се затича по подземния коридор, който свързваше станцията с хангара. Той влезе в един ракетоплан и бързо постави задача на автопилота за отлитане до галерията. Запъти се към металната врата и изведнъж коленете му се подкосиха. Вратата беше пробита, механизмът повреден и тя не

можеше да се отвори. Вцепеняването му трая само миг, той отново се върна в станцията. Какво да направи? Извън хангара, под малкия навес, имаше двуместен ракетоплан, но и той нямаше автопилот. Ако не открие друга възможност, ще седне в него и... каквото стане. Имаше и една малка ракета за произвеждане на електрическа искра в Космоса – за сигнал на Земята. Тя пък не можеше да каца. Можеше само да излети... Григорий се опита да мисли, да търси друга възможност.

– Гриша, готова ли е ракетата? – пълен с очакване бе гласът на Ринато.

– Още не...

– Защо? Какво е станало, Гриша?

Той не можеше да ги излъже:

– Метеор е повредил вратата на хангара. Ще се опитам да я взривя.

Григорий почувствува по мълчанието, че те не вярваха. Радиото бе изключено. Да взриви вратата, значеше да унищожи хангара.

На екрана русинът виждаше метеорите. Те сякаш се забиваха в мозъка му и казваха: „Търси, търси, ти можеш, ти трябва да ги спасиш...“

Минутите отминаваха една след друга, а той продължаваше да стои неподвижен безмълвен. После стана и решителен, намръщен, отиде при изчислителната машина. Имаше още една възможност...

Двамата в галерията бяха узнали безизходното си положение. Бяха обречени. Ринато сядаше, след миг ставаше и отиваше при изхода. Връщаше се и пак отиваше.

– Basta – изкрещя той по италиански и вдигна юмрук към небето.

– Машини, автомати, силата на човека, разумът му... Ето, че Космосът се подиграва със силата ни. И ние сме тръгнали да го покорим.

– Така ще бъде! Още преди повече от двадесет века един гръцки философ е казал: „Няма нищо по-силно от човека!“ От човека с главна буква. – Найден говореше бавно, замислено.

– Да, но този човек с главна буква може да не сме ние с тебе, а тези дето ще дойдат след нас.

– Може и така да е.

– Но това не ми стига. Нямам желание да назовават астероида на мое име. Не съм съзнателен като тебе или Григорий. Но и аз, и ти сега сме безпомощни като... като новородени. Изчезна нашата прословута сила – автоматиката ни и вече сме нищо.

– Не сме нищо, а разумни същества!

– И каква е ползата? Остави ме да говоря. Нима ти не си съгласен, че нашата сила в последна сметка ни е направила слаби? Твърде широко приложение на автоматиката в живота ни тук и на земята е нашата слабост.

– Ринато, ти спомняш ли си, че в началото на индустриализацията в Англия се появило едно движение на „луддитите“. Те искали да рушат машините, защото смятали, че са причина за безработицата и тежкото им положение. Не са разбирали...

– Хубаво! сравнявай ме с хора от XVIII век! Разбери, аз съм човек на действието. Искам да живея, но не се боя от смъртта. Просто не мога да я чакам със скръстени ръце, да бездействам.

– Ти действуй.

– Как?

– Мисли!

– За какво?

– Изчисли за колко време ще стигнем до станцията, ако тичаме.

– Премислих – около 15 минути. Ще свалим по една от магнитните подметки.

– Интересно колко метеора падат за толкова време.

– Кой знае? Тези дето са милиметри не се виждат, но и те могат да пробият скафандрите.

– Хъм... не е голяма вероятността... – започна Найден, – но като се привърши кислородът ще опитаме и това. Ти си гледал филми от някогашните войни. Все едно, че сме обстрелвани с тежка артилерия и трябва да атакуваме...

– Тогава никой не е обстрелвал такъв район.

– Но също така не се е минавал за толкова време.

– Добре, ще почакам още 20 минути.

Ринато отново се доближи до отвора на галерията. Прозрачният шлем откриваше профила му – красив, одухотворен, напрегнат. Той дълго се взираше в задименото поле. Като се върна завари Найден в същото положение. Очите му се взираха някъде далеко, съсредоточени, сериозни. Само по трепкащите пръсти на дясната ръка се чувствуваше напрежението. Те сякаш натискаха клавишите на изчислителната машина.

– Ринато, колко тежи приблизително астероидът?

– Може би две хиляди милиарда тона.

– Той се движи с 19 километра в секунда.

– Да и върху него освен гравитационната сила на Слънцето, действуват и други, но за какъв дявол ти е всичко това?

– Каква трябва да е според тебе силата, която би го отклонила от орбитата му?

– Моля те, обясни ми.

Лицето на Найден се оживи. Кафявите му мечтателни очи се изпълниха с момчешко въодушевление. Той бе забравил обстановката при която се намираха. Ринато седна и зачака.

– Виждаш ли, днес като гледах преминаването на астероидния пояс ми хрумна нещо. Сега все повече се убеждавам, че е правилно и полезно. Големият проблем на днешните планетолети е тяхната големина. На нас са ни нужни огромни по размери кораби не само, за да вземем повече хора, ти разбираш...

Ринато кимна с глава не знаейки накъде ще отиде мисълта на приятеля му:

– Но огромните кораби не могат да се построят на Земята – трудно е издигането им. Трябва да ги строим на „простор“. Знаеш трудностите на подобен строеж. Освен това никой, абсолютно никой наш космичен кораб, не е защитен надеждно срещу метеори. Може би като навлезем в други звездни системи опасността да се увеличи.

– Защо ми четеш тази лекция? Говори направо.

– Какво би казал, ако един от малките астероиди бъде превърнат на космичен кораб?

– Как така? – учуди се Ринато.

– Не зная просто ли е или сложно, но така. На него се монтират двигатели, в дълбочините му се изграждат помещения и т. н. Такъв

звездолет няма от какво да се бои. От хилядите астероиди ще изберем удобните 1, 2, 3 километра в диаметър. Ще намерим такива, в които се съдържа в голямо количество атомна суровина...

Италианецът скочи възбуден и прегърна приятеля си. Очите му светеха.

– Умна глава! Идеята ти е прекрасна!... – и след като помълча добави. – Само че други ще я осъществяват... А защо ме попита за масата на „Скитника“?

– Ние имаме на склад много мезонен взрив. След няколко месеца трябваше да го вземат за опити върху малки астероиди.

– Разбирам! – изкрещя Ринато. – веднага да съобщим на Григорий.

– Чакай, не е толкова просто.

– Как да не е? Взривът трябва да изтласка астероида извън старата му орбита и значи извън потока. Григорий каза, че е тесен.

– Но ако разпръснем целият астероид?

– Няма! Според теорията астероидите нямат разтопена магма във вътрешността си. Освен това взривът ще се хвърли с малката ракета и като грозд – ще обхване голяма повърхност.

– Да, така е добре...

Ринато включи предавателя и започна да търси Григорий. Минута, две!... Станцията не отговаряше? Двамата мъже се гледаха и не смееха да изкажат мислите си: „Нима Гриша е излязъл навън и е загинал?“ За да премахне тягостното мълчание, Ринато отново взе да вика станцията. Сега те бяха останали сами! Без никаква надежда! Дълги, безкрайни минути живяха с това чувство. И ето изведнъж до тях прозвуча гласът на русина.

– Гриша, миличък, какво става с тебе? – започна Ринато – слушай добре, Найден ще ти разкаже нещо много важно. И за земята, и за нас.

Едва Найден започна и Григорий го спря.

– Почакай малко! – се чу гласът му.

Той включваше записващите апарати. Ако все пак опитът не успееше и те всички загинеха, идеята трябваше да остане. Когато българинът свърши, гласът на Григорий бе развълнуван, радостен, тържествуващ.

– Поздравявам те, Найдене! След малко твоята идея ще се изпълни.

– Толкова бързо?

– Мой скъпи и аз помислих за същото и вече приготвих ракетата с взрива. Опитвах се да изчисля силата и посоката на новата орбита. Движението на „Скитника“ е сложно. Виж за астероидите звездолети не се сетих. Идеята ти е гениална. Трябва да бързаме кислородът ви се свършва. След 10 минути взрив.

Гласът по радиото секна. Двамата отново останаха сами. Минутите бяха пълни с напрежение, неизвестност и надежда. В тези минути беше трудно да се говори. Двамата бяха вперили очи в часовниците си. Дойде десетата минута. Нищо! Минаха още 30 секунди. Силна тръпка разтърси астероида. Мъжете осезаемо почувствуваха отклонението. Кръвта им натежа като олово. След малко дойде облекчението. Те скочиха и изтичаха към входа на галерията. Астероидът беше напуснал пределите на потока, но и те вече чувствуваха задух. След малко капковидният ракетоплан кацна. С няколко скока се намериха вътре. Секунди им трябваша да

отлетят до станцията. Когато влязоха в помещението, само махнаха шлемовете си и седнаха. Усмиваха се и не можеха да говорят. Изведнъж, поел дълбоко въздух, Ринато запя. Пееше на родния си език стара работническа песен. „Bandiera rossa“ – се извисяваше гласът му. Тревогата, напрежението, цялата мъка от преживяното, радостта от сполуката се изливаше в думите на песента. Той прегърна Найден и Григорий и тримата запяха. Колко пъти повториха текста не знаеха.

– Скъпи мои! – целуваше ги Ринато. – Идеята ви излезе правилна! Сега мога да стоя тук не шест, а шестнадесет месеца. Ще дойдат хора и ние ще създадем огромния звездолет – астероид. Как се казваше онзи гръцки философ?

– Демокрит.

– Демокрит! Ще го запомня: „Няма нищо по-силно от човека!“

Забравената загадка

Научно-фантастичен разказ

Ал. Соколски

Когато старецът се събуди, тъмнината беше погълнала пищния залез, далечните сини планини и спокойния хоризонт на морето. Чуваше се само ленивият плясък на вълните в брега. Старецът разтърка очи и пое дълбоко хладния въздух. Беше задрямал като си почиваше на терасата. Някъде, навътре в залива, заблестя меката, бледа светлина на малка яхта. Също като звезда! Старецът вдигна глава. Обичаше звездното небе заради простора и величието му. Далечните трепкащи светлини вливаха в него спокойствие и увереност. Той не беше астроном, нито астронавт и звездите събуждаха в него чувства, свързани с детството и младостта му. През годините на дългия му живот, неговата мисъл винаги беше обърната към миналото. Беше археолог и всичко: ум, сърце и енергия беше посветил отдавна за изучаване на стръмните и криволичещи пътеки, по които с борба и мъка бе минало човечеството, за да достигне обединение и комунизъм. Изведнъж, през широко отворената врата на терасата, нахлу светлина. Чуха се гласове. През лятото му гостуваха синовете, внуците и правнуците. Старецът се заслуша. Говореше Марк – внукът-астрофизик.

– Най-важното сега е да полетим! Да изпробваме новите двигатели и като се върнем да помислим за далечно пътешествие. Векове наред хората са мечтали за тази скорост, Светът трябва да

получи бързи, колкото се може по-бързи, резултати от своята победа над пространството.

Гласът млъкна и настъпи тишина. Старецът чакаше да чуе с кого говори внукът му.

– Не си прав, Марк! – започна тежък и спокоен глас. – Вярно, не едно поколение е работило и чакало да се постигне тази скорост. Тя единствена ни отваря широко вратите на Космоса, но това ни задължава. Не може току-така да се излезе на разходка. Трябва да полетим с определена цел – звезда с планетна система, да търсим разумни същества. Къде? Ето въпрос, над който трябва да помислим и ако е необходимо да почакаме.

Старецът се усмихна. Възражаваше Василий – най-малкият му син. От дете Василий беше спокоен и уравновесен. Чудно беше как стана ракетен конструктор! Изобщо всички и синови, и внуци, и правнуци се занимаваха с един или друг клон на космонавтиката. Никой не гючувствува влечение към неговата наука. Историкът не страдаше от това. Имаше толкова възторжени ученици.

В разговора се бяха намесили и други. Само преди месец във физическите лаборатории бяха успели да създадат антивещество, което щеше да позволи създаването на двигатели с огромна скорост. Вълнуваха се не само тук. Вълнуваше се цялата планета.

– Не може, не трябва да се чака! – Старецът не позна отначало младежкия глас. После се сети, че това е Георги, негов правнук. Един от добрите междупланетни щурмани. – Да се полети веднага към центъра на Галактиката, а по пътя ще се реши към коя звезда.

– Колко добре, че построихме най-големия си звездолет „Циолковски“ за такава скорост, макар да не бяхме открили гориво за него. След три, четири месеца ще може да се отлети.

Мъжът, който говореше, беше непознат на стареца, чувствуваше се акцентът на чужденец.

– Това е предвидливост, драги Алварец – отвърна Василий. – Ние бяхме уверени в получаването на антивещество и създаване на условия за неговото запазване. Същата предвидливост трябва да проявим и сега, когато говорим за полета. Нашият първи далечен скок трябва да провери една вероятност, една възможност. Нима, ти, Марк, не се вълнуваш от среща с мислещи същества?

– Вълнувам се преди всичко от реалните възможности. При първия полет няма изгледи да ги срещнем. Затова трябва да отлетим за малко, да се върнем и после вече да заминем за 20-30 години.

Марк замълча като видя на вратата своя знаменит дядо, академик Андрей Бровин. Всички станаха и го посрещнаха прави. Учените от цялата планета познаваха стареца. На всички езици бяха преведени неговите интересни, увлекателни трудове по световна история. Десетилетия наред той беше разказвал на милиони хора за живота и борбите на техните деди. Голямата му популярност идваше и от неговите книги по историческа психология. В тях академикът разкриваше противоречивото съзнание на миналите поколения. Богатата култура и неизчерпаеми знания му даваха възможност да изпълни книгите си с примери от живота на историческите личности и те се възприемаха почти като художествена литература. Поприведен, но все още с лека походка,

академик Бровин приближи групата учени, като ги гледаше внимателно със сивите си, полуприкрити от тежки прошарени вежди, очи. Ръкува се с Алварец и другия гост – индуския кибернетик Джафар и седна. Поглади с привичен жест късата си брада и тъй като всички мълчаха, се обърна към Марк.

– Моля, продължавайте, Марк.

– Говорехме – започна внукът – за експедицията „Циолковски“...

– Чух – прекъсна го старецът, – но защо мислиш, че при първия полет няма да се срещнат разумни същества?

– И децата знаят... – започна разпалено Марк, но академикът го прекъсна:

– Представи си, че старците не знаят.

Марк замълча за миг и сведе виновно очи.

– Известно е, че дори и на някои от близките звезди да има планетни системи, на тях няма висши форми на живот – разумни същества.

– Откъде такава сигурност?

– Но дядо – намеси се Георги – още през XX век, а после и през XXI, десетки години са отправяни сигнали към най-близките звезди. Както ние преди няколко века сме открили, че за разговор в Космоса е най-удобна вълната на водорода, така и всички разумни същества ще достигнат до същото.

– А от къде знаете, че и те десетки години не са изпращали сигнали, но това е било например през XIX век?

– Да оставим сигналите. Ако те са започнали междузвездни полети, защо не идват при нас? Защо не са идвали?

– Защо не идват? Тяхна работа, а дали не са идвали е неизяснен въпрос.

– Нима, другарят академик смята, че един престой на гости от Космоса не би оставил следи? – намеси се Джафар.

– Възможно е, ако са идвали преди няколко хилядолетия.

– Все пак, дори и да не са срещнали хора с развита култура, не биха ли оставили някакви знаци, така за себе си?

– Едно е сигурно, ако има мислещи същества на близките звезди, те нямат висока техническа култура. – Марк говореше остро и категорично. – Такива същества ще срещнем само в централните звездни сгъстявания на Галактиката. Но понеже и след година...

– Марк, ти трябва за една година да се върнеш в училище! – Сърдито го прекъсна старецът. – Така значи? Щом са с по-ниска култура не ни трябва?! Нека да отидем при по-развитите, от тях ще научим нещо даром! Така ли?! А това, че ние бихме помогнали някому? Че с нашата помощ могат да прескочат столетия не е важно?!

Старецът се изправи, огледа присъстващите, поклони се и тръгна да излиза. После му хрумна нещо, наведе се над индийския учен и тихо, тайнствено прошепна.

– Все още по земята, драги Джафар, има неразрешени загадки... – и леко приведен, без да се обръща, напусна залата.

Настъпи тишина. Марк се чувствуваше неудобно загдето бе разсърдил стареца. Най-възрастният, Василий, се опита да заглади неприятния случай.

– Не се сърдете на баща ми. 148 години малко – разделя ни цяла епоха.

– Дядо е един от първите хора, на които са приложили средства за обновяване на тъканите. Масовото им прилагане е започнало доста по-късно и затова неговата възраст е още рядкост – обясни Георги.

– И дори на такава възраст, той е запазил всички умствени способности – каза Джафар.

– Намирате ли? – запита Марк.

– Напълно, Марк Бровин! – тихо, но сериозно и натъртено отвърна Джафар. – Ние сякаш забравихме тази страна на въпроса. А той е бил съзнателен човек, когато е завършило обединението на планетата, когато взаимопомощта е била на първо място.

– Знаете ли как го наричат студентите му? „Вечният“. Повече от век се занимава с история и археология. „Вечният“ е малко труден, но изобщо е прекрасен старец. Какво ви прошепна, Джафар ако не е тайна? – попита Георги.

– Каза, че по земята все още имало неразрешени загадки!

– Може би неговата археология ще ни помогне да разрешим въпроса за полета?

Всички се засмяха на шегата на Марк.

Старецът се прибра в кабинета си. Седна на бюрото и се замисли. Обикновено вечер, той изваждаше малкия записващ апарат и си припомняше случилото се през деня. Сега не посегна към джоба. Когато отговаряше на Марк, се сети за разговора си тази сутрин. Както винаги, бе излязъл да се разходи край брега. Мястото беше откъснато, часът ранен и старецът се изненада, когато го пресрещна млад момък. Той смутено заговори, че е следвал астрономия, че сега е преминал към археологията и по е

заинтересувала много една изчезнала култура в Южна Америка. Като чу Америка, старецът препрати момъкът при Петрушовски – негов ученик, който се занимаваше с културата на майте, инките и другите стари южноамерикански народи. Петрушовски беше млад и много надежден учен. Млад, разбира се, за стареца, защото приближаваше седемдесетте! Каква беше връзката между астрономията и археологията, какво беше казал момъкът за изчезналата култура? Бровин извади записващият апарат. За съжаление разговорът беше изтрит. И името на момъка не си спомняше, беше българин и толкова.

Думите на Марк ли го раздразниха, та се развълнува за тези неща, или... Не. Момъкът беше намекнал, че това са следи, може би не от земна култура. Трябваше да се провери. От изключителна важност беше да открият следи от „гости“. Но как да го намери? Може би е при Петрушовски? Старецът се свърза с районния център на видеотелефона. Дежурната трепна като видя познатото лице на академика. Обикновено всичко ставаше автоматически, но тя разбра, че сега ще трябва да потърси сама на няколко места Петрушовски, не само във Варшава.

Мина доста време, но когато синият екран трепна, на него се усмихваше лицето на Ладислав Петрушовски.

– Добър вечер, другарю академик! Радвам се, че ме търсите.

– При тебе ли е един млад българин? – направо започна старецът.

– Тук е, другарю Бровин. Тази вечер ме намери.

Оскъдна усмивка сви устните на стареца. Този момък започна да му харесва.

– Е, какво ще излезе от неговата работа?

– Виждате ли, – започна Петрушовски – това е наистина една забравена загадка. Дали е следа от земна култура или не, трудно е да се каже. Става въпрос за едни особени архитектурни паметници. Паметници твърде условно казано. Това са линии и фигури, съставени от светли камъни, разположени на стотици метри и даже километри. Смисълът на фигурите не е разгадан. Били са открити случайно в средата на XX век при аероснимки в гористите пустинни местности. Археолозите от онова време ги отнасят към културата „Наска“. Тя е дошла след културата „Чавин“, появила се около 800 години преди н. е... Какво е странното? За културата „Наска“ има много легенди, но нито една не говори за тези паметници. И друго. В един географски алманах от 1960 година ваш сънародник пише, че отнасянето на тези паметници към културата „Наска“ не се споделя от много учени и е без особено основание. Според него, те са много, много по-стари. Това е всичко!

– Да... – Бровин мълча доста дълго, сякаш забрави, че разговаря. Петрушовски и Боян Стаменов наблюдаваха прорязаното от дълбоки бръчки чело, свъсените вежди закрили очите му и не смееха да нарушат мълчанието. От време на време академикът вдигаше невиждащ поглед към тях, зениците му се присвиваха и отново навеждаше глава.

– Кога бихте могли да дойдете при мен?

– Утре сутринта, – изненадан отвърна полякът.

– Нима нощните ракетоплани са отменени?

– Тогава тръгваме веднага! – вдигна рамене Петрушовски. До рамото му се виждаше засмяното, изпълнено с нескривана радост, лице на младия българин.

За три часа Петрушовски и Стаменов прелетяха разстоянието до Кавказкия бряг на Черно море и се озоваха пред вилата на Бровин. Тихомълком той ги заведе в кабинета си.

Решиха да отидат в Перу. Боян не затвори очи цяла нощ. Колко беше мислил, има ли право да занимава големия учен с приумиците си. И днес всичко тръгна по нов път. Петрушовски и „Вечният“ не му обърнаха гръб! Това беше големият ден в живота му! Неговият живот?!... Скоро беше навършил 26 години. След астрономическия институт беше половин година на IX спътник, после отиде на Меркурий, където огромни фотоелементи преобразуваха слънчевата енергия. След това го увлече историята и археологията. Щеше ли да намери себе си в тази работа?... Предполагаше, че формите и линиите, начертани на тайнствените камъни, може би образуват някакво уравнение. Какво би могло да даде то, Боян не знаеше, но му се струваше, че там е ключът на загадката. Възбуденият мозък продължи да разсъждава, да измисля формули и решения...

Пътуването до Южна Америка мина леко. Академията на науките на континента, чрез своя филиал в Лима им даде всичко необходимо. Името на Бровин събра много млади хора, които желаеха да помогнат. Той избра само няколко души – мъже. По желание на Боян в малката експедиция беше включен и математикът Родриго Пилар.

Четири дни след нощното съвещание, лагерът беше изграден. Капковидните ракетоплани, с които пренесоха апаратурата, лесно се превърнаха на жилища. Двойните прозрачни стени се изпълваха с газ и по желание пропуснаха само част от светлината. Малък атомен реактор даваше топлина и енергия. Високо се простряха пипалата на телевизионните антени. Чрез спътника на югозападното полукълбо, сякаш неподвижно увиснал на небето, учените можеха да се свържат с целия свят. Денонощно сновяха роботи, които извършваха общата работа. Автоматите грижливо изследваха всеки камък, заснемаха го, измерваха големината и тежината му, начертаха подробни карти. Редът на камъните образуваше пресечени триъгълници. Няколко лъча, изхождащи от една точка, отиваха значително по-далеч. Освен тези линейни фигури имаше и кръгови. Те приличаха на разтворени спирали и пресичаха правите линии. Трудно беше да се разбере смисълът и предназначението им. Направени бяха стотици сравнения с всички стари култури на земята, но никъде не се намери и най-слабо наподобяване. По цели денонощия Родриго Пилар не излизаше от кабината си. Неговата подвижна мисъл на математик създаваше най-чудновати предположения. Младият бразилец отдавна беше отхвърлил надеждата на Боян, че от камъните може да се създаде някакво уравнение. Понякога Родриго опитваше явно абсурдни неща. Пътят на Бровин и Петрушовски беше друг: те се опитваха да намерят творческата причина – замисъла на създателите на паметниците. Какво ги беше накарало да наредят камъните точно в този ред? Какво са искали да изразят?

– Няма такова нещо, което да е измислено от човек и друг човек да не може да открие! – беше любима фраза на Бровин и той непрекъснато я повтаряше.

Беше се минало доста време, когато една вечер старецът допълни:

– Стига това да е човек. А разумни същества от друга планета?... Не знаем нито логиката им, нито начинът им на мислене, нито средствата им на изказ. И все пак, какво биха желали да кажат с паметниците?

Въпросът се отнасяща към всички, но никой не се опита да отговори.

– А може би... – започна Боян и замълча.

– Какво може би? – подкани го Родриго.

– Мисля си, не е логично „гостите“ да оставят карта – звездна карта! И паметниците да са...

Родриго не го изчака и се спусна към снимките. Дойдоха и другите. Но камъните съвсем не приличаха на звездна карта. Петрушовски побърза да отбележи краищата на лъчите. Получи се някакво съзвездие и всички нетърпеливо застанаха пред телевизионния екран. Само за няколко минути беше установена връзка с астрономическия център в Буенос Айрес. Оттам започнаха да препредават различни участъци на звездното небе. До късно през нощта членовете на експедицията разглеждаха, сравняваха, но никъде по картите нямаше подобно съзвездие. По едно време Родриго и Боян забелязаха, че са сами. И двамата бяха преуморени. Боян реши да подиша чист въздух и излезе от кабината. Звездите бяха започнали да избледняват. Утринният хлад

действуваше успокоително. От изток небето светлееше и една след друга изчезнаха блестящите точки. С мъка той гледаше безмълвието им. Два месеца и половина труд бяха отишли напразно. Не! Те бъркаха някъде! Не само за него произходът на паметниците беше извън земен. Бяха ги създали други разумни същества. Единствената легенда, която откриха, беше, че мястото е било прокълнато. Всеки, докоснал се до камъните заболявал. Хилядолетия туземците бяха странили от областта. Вероятно „гостите“ бяха създали закрила за своите знаци. А може би трябваше да разделят линейните от кръговите форми? Може би тогава да се получи нещо? И въпреки, че можеше да си представи всичко само като затвори очи, той се затича към кабината. Родриго стоеше отпуснат и някак си неестествено усмихнат. Бразилецът скочи и като прегърна Боян започна да се върти с него из тясното помещение. После го дръпна до масата и му показа чертежа. На местата, където кръговите и линейните форми се пресичаха, бяха начертани звездички. Чертежът заигра пред очите на Боян, замъгли се, след това стана ясен и той каза само:

– Вега!

– Да, приятелю, синята звезда Вега! Аз гледах, търках очите си и не вярвах. Нима е било толкова просто?

– Ела, веднага да събудим всички! – задърпа го за ръката Боян.

Сънени в кабината дойдоха Бровин и Петрушовски. Победата беше дошла, когато бяха готови да се откажат от борбата. На 82 ден камъните „проговориха“. Забравената загадка разкри тайната, съхранявана хилядолетия!

Всички стискаха ръцете на бразилеца и българина.

– Защо стоим прави, да поседнем – каза старецът. – Още работа ни предстои, но да се порадваме на постигнатото.

След толкова дни беше отменено негласното споразумение – да не се включва без нужда Централната предавателна станция на Северното полукълбо.

Зазвуча музика. По екрана трепнаха зелени поля и блесналите на слънцето многоетажни постройки на потънали в дървета градове. Безкрайни лесове се прерязваха от канали и изкуствени езера. Натезали от плодове градини се сменяваха от плажове, по които тичаха деца.

– Европа ще предава важно съобщение! – каза Петрушовски. – Това е сигналът.

След малко на екрана се показва светлоока девойка. Усмивната и развълнувана тя заговори:

– Съветът за овладяване на Космоса предава важно съобщение. Утре в последния ден на 185-та година от обединението на планетата, от централния космодрум в Северна Африка ще отлети „Циолковски“ – първият земен кораб със скорост, близка до тази на светлината. За началник на експедицията е определен ученият Марк Бровин. Звездолетът излита предсрочно, тъй като неговите задачи са ограничени, ще пътува около 4 земни години.

– Хлапак! – скочи от стола си „Вечният“. – Ще лети? Къде ще лети и той не знае! Така само да се върши нещо... – После гневът му изчезна. Той се засмя. – Те наистина не знаят къде да летят. Добре, ние ще им кажем.

– Но, другарю академик, – обърна се към него Петрушовски – там е вече следобед. До излитането остават 15 часа!

– Тогава веднага на път.

Дълги часове транспортният ракетоплан се носеше над Атлантика. Старецът се наложи, да не извикат друг по-бърз, нито се съгласи да съобщят по радиото за откритието.

– Защо е тази нервност? – казваше той. – Ще пристигнем на време. Нека се готвят, нека мислят, че са прави.

Напразно радиомаяците, окръжаващи космодрума, ги предупреждаваха, че навлизат в забранена зона. Ракетопланът отговаряше, че академик Андрей Бровин отива при началника на експедицията. Мълчалив, неразгадаем слезе старецът и се отправи към залата, където бяха Съветът за овладяване на Космоса и екипажът на „Циолковски“. Едва, когато отвори вратата, неговото лице изразяваше тържество. Марк почувствува, че се е случило нещо много важно. Той стана и отиде да посрещне прочутия си дядо.

„Вечният“ изгледа присъстващите и каза просто:

– Науката за миналото – археологията и науката на бъдещето – астрономията, ви носят вест за съществуването на разумни същества!

Едва каза това и старецът почувствува умората на безсънната нощ и пътуването. Трябваше да седне. Развълнуваните хора го наобиколиха, но той махна с ръка:

– Нека ви разкажат младите.

След час всички станции на планетата предаваха. Човечеството не беше само! В Космоса имаше братя по разум! Към тях в близко време щеше да полети звездолетът „Циолковски“.

Неразделни приятели

Научно-фантастичен разказ

Милен Маринов

Гласът в телефонната слушалка ми беше удивително познат:

– Другарю редактор, къде се губиш с месеци?... От време на време ти хващам дирите, но само във вид на подписи под кореспонденции...

Та това е Венци! Колко ли години не съм го виждал? Две... три? Кога се събрахме за последен път – преди пътуването ми с Втората астероидна експедиция или по време на откриването на термовулканичната електроцентрала? Ту аз съм в далечна командировка, ту той е на някаква задокеанска научна конференция... А гласът му е все същия – един такъв насмешлив баритон.

– Днес те търсих под дърво и камък – продължи академик Венцеслав Добрев. – Ако пристигнеш тук до половин час, ще видиш нещо, което и в Космоса не си срещал...

– Идвам веднага!

Затворих телефона и хвърлих поглед навън. Топлият пролетен ден беше към своя край. Слънцето се канеше да се скрие зад Люлин. Витоша потъваше в лилава сянка. Само заснежените ѝ върхове бяха ярко розови.

Бързо прибрах недописания репортаж в бюрото си, качих се на таванския етаж на сградата, взех от склада един ракето-балон и излязох на откритата площадка на покрива.

Като сложих ракето-балона на гърба си, видях, че трябва да скъся малко ремъците. Личеше, че преди мен го беше използвал едрият художник на списанието ни.

Аз рядко прибягвам до това превозно средство, защото годините ми вече не позволяват да се нося като мотоциклетист из атмосферата. Но по друг начин не можех сега да стигна при Венци навреме.

Преместих ръчната, балонът постепенно придоби аеродинамична форма и ме вдигна на стотина метра. Тогава включих портативния ракетен двигател и се понесох към Витоша. С големите очила на главата си приличах на примитивните леководолази от средата на столетието.

За две-три минути прелетях над Парка на свободата, набрах по-голяма височина, когато минавах над високите сгради в Лозенец, и с любопитство оглеждах града, към който винаги съм се връщал в мислите си, където и да ме пращаше неспокойната ми професия.

Отляво остана назад старата малка кула на телевизията. Отдясно – Дворецът на спорта, който вече беше залят с разноцветни светлини. А там, малко встрани от него... Да, там се намираше преди четвърт век едноетажна жълта къща, първата лаборатория, в която беше започнал работата си Венци.

Преди четвърт век... Три маси, един струг, изхвърлен от някаква кооперация; миризма на нагорещени поялници и разтопен колофон... И Венци – рус, късо подстриган, с лунички по цялото лице, присвил очи, съсредоточено запойва крачетата на полупроводници и намира време да хвърли поглед в тетрадката с немски думи... „Зецен зи зих, бите... Ви гейц?“ – посрещаше ме

винаги той. Не напразно той упорито учеше немски. По-късно му се наложи да овладее още няколко чужди езика...

Вечерният въздух беше доста хладен. Пътувах само по костюм. Когато наближих билото, отстрани излезе остър вятър. Управлението на ракето-балона стана по-трудно, но до целта оставаха три-четири минути. Вече виждах сградата на предавателно-ретранслационния център с три големи кули-антени.

Кацването върху широкия двор не представляваше трудност. Изключих ракетата и преместих дръжката за управлението на балона напред. Газът нахлу в другите му секции, от пура той стана на кълбо и скоростта се намали, а след това леко се приземих – като с парашут. Макар отдавна да не бях използвал ракето-балони и въпреки страничния вятър, кацнах доста сръчно. Но треперех от студ.

Венци ме чакаше на портата до шосето. Той мислеше, че ще дойда с кола. Но като видя това „небесно“ пристигане, дотича да ме прегърне:

– Та ти си все още юначага! Държим се, а? Ха, добре дошъл!

Стори ми се, че той искаше да каже още нещо, но се сдържа...

– Не съм ли закъснял?

– Не, тъкмо навреме идваш. Но защо пътуваш с ракето-балон само по костюм? Целият си премръзнал. Ще наредя да ти донесат горещ чай...

– Няма ли да се стопля от поялниците в твоята лаборатория?

– Отдавна не се занимаваме с поялници. Щом начертаем схемата, даваме я направо в нашата малка „радиопечатница“,

където я набират електронните „словослагатели“... Така че надеждата ти е само в чая.

Бяхме вече пред вратите на експерименталната лаборатория. Венци отвори вратата и с широк жест ме покани да вляза:

– Заповядай, приятелю, на неофициалната репетиция „с костюми“. Но няма да вадиш от джоба си нито магнетофон, нито молив. Искам, щом свърши представлението, да се видим като хората. Толкова време не сме се събирали. Само за теб говорим с Мария напоследък...

Последните лъчи на слънцето проникваха през големите прозорци, от които се разкриваше любимата ми гледка. По заснеженото било се спускаха надолу запалянковци скиори. Пролетта ги посрещаше на края на преспите. Някои вече сваляха ските си, качваха се в автобуси, електромобили или слагаха на гърба си ракето-балони. По-долу, сред залесените склонове, блестяха светлините на новите хижи, хотели и ресторанти. Макар и делничен ден, мнозина работници и служители от предобедната смяна бяха се качили тук да си отпочинат и повеселят.

В залата на лабораторията светеше само една лампа. Венци угаси и нея, след като включи екрана на едно от таблата.

„Продължавай предаването, Мария.“ – каза той в малък микрофон. Върху екрана се появи познатата гледка: партерът на ЦУМ, тълпи купувачи, витрини с красиви стоки.

Пред очите ни преминаха последните модели електромобили „Балкан“, хубави платове и обувки, хладилници и кухненски роботи, радио-комбайни и електронни пиана.

– Откога Мария се занимава с операторска работа? Тя доста сръчно движи камерата... – казах на Венци.

– Тази „камера“ тя се е тренирала да движи, откакто се е родила – усмихнато отговори той. – Но почакай малко, ей сега ще разбереш...

Венци пак се обърна към микрофона: „Да видим описание на някой уред или рекламен текст“.

Миг по-късно върху екрана се появиха ситни букви: „Новият модел електронно пиано „Орфей“ се отличава с особено богатство на регистри и тонове. Неговите 400 регистра дават възможност да се имитира всеки инструмент, гласове на птици и животни. допълнителното устройство улеснява работата на композитора и импровизатора, като автоматично записва с нотни знаци изпълняваното произведение“.

„Добре, Мария, всичко виждаме много добре. Мини сега пред някое огледало“ – помоли Венци.

Видяхме една от колоните с огледалата, към която бавно се приближи Мария. Тя носеше очила. Инак почти не беше променена, откакто не бяхме се виждали. Лицето ѝ изглеждаше радостно възбудено и това го правеше още по-привлекателно и младо. Пролетната рокля красиво обвиваше стройната ѝ фигура. А очилата ѝ придаваха вид на солиден научен работник, какъвто тя всъщност беше, макар и да не обичаше да подчертава това с външността си.

– Но къде е предавателната камера? Как е възможно това? – възкликнах аз. Беше ясно, че предаването се водеше от височината на Марииния ръст, значи камерата не можеше да се намира и зад гърба ѝ!

– Обърни внимание на очилата – каза Венци.

Обикновени очила... Е да, рамките са малко по-дебели, но това може да се дължи на някоя мода. Впрочем, те приличат до известна степен на очилата с апаратчетата за глухи...

Размишлявах на глас, а Венци. само се усмихваше.

„Благодаря ти, Мария, можеш вече да се върнеш при нас – каза той. – Ако очилата не ти пречат, не ги сваляй и в колата. Искам да проверя чувствителността на окуливиатора при вечерно осветление...“

Когато Мария излезе от ЦУМ, екранът стана значително по-тъмен. Само ярки фенери и неоновии реклами го пронизваха със светлина. В полумрака на екрана изникнаха осветените уреди на колата. Видяхме и тънките ръце на Мария, които уверено държаха кормилото.

Колата летеше по Княжевското шосе.

В залата влезе един от лаборантите. Той ми носеше горещ чай. Но аз вече бях забравил за студа. Стопляше ме нетърпението да разбера как е постигнато това необикновено телевизионно предаване. Явно беше, че Мария обикаляше ЦУМ сама и сега в колата ѝ нямаше свита от оператори с тежки предавателни камери.

– Ти чу вече – започна да обяснява Венци – новия уред нарекохме с Мария „окуливиатор“. По принцип той наподобява телевизорите, но основната роля в новия предавател играе самото око, затова първите срички на новото название взехме от латинското „окулус“. Днес ти присъствуващ на първото извънлабораторно окуливиационно предаване...

– А откога и Мария започна да се занимава с радиотехника?

– Всъщност тя не работи непосредствено върху радиотехническите въпроси. Аз насочих вниманието ѝ към биотоковете, защото ми трябваше помощник в тази област. А има ли по-добър помощник от собствената жена, ако тя споделя...

Венци смутено млъкна, помислил, вероятно, че не бива да докосва тази тема... Моят добър другар в живота и в професията, моята жена, загина при катастрофа в Космоса. Заедно с мен тя беше член на Втората астероидна експедиция...

– Каква роля играят очилата? – попитах спокойно.

– В тях е монтирано устройство, което улавя биотоковете на зрителните нерви, и антена, която изпраща трансформираните сигнали към нашата лаборатория. Сигналите са много слаби, те почти не се отличават от обикновените радиосмущения, но ние разработихме сложна система за отделянето им от смущенията и, както виждаш, резултатите са добри.

– Те са отлични!

– Разбира се, портативното устройство може да бъде направено не само във вид на очила. Имаме варианти с шапки, в които са монтирани същите приемници и предаватели – добави Венци. И продължи насмешливо: – Представям си какъв сюжет би измислил някой твой събрат, ако му беше хрумвало да пише за такова изобретение преди десетина години: шпионаж с помощта на окуливици; генерали, които не знаят, че в шапките им има тайни предаватели; фотографиране на стратегически карти и секретни чертежи чрез екраните на окуливици, съпрузи, които дебнат да уловят в изневяра нежните си половици...

– Да – сериозно казах аз. – Световният Съюз на Свободното Човечество ни избави от подобни сюжети. А за какво ти и Мария мислите да използвате окуливицията?

– Преди всичко за откриване дефекти на зрението. И в много други случаи, когато ще бъде целесъобразно да се наблюдава някакво явление чрез погледа на друг човек – например, чрез очите на участник в опасна експедиция или на хирург, действията на който най-добре ще бъдат следени от голяма аудитория студенти именно с помощта на окуливиатори.

Всичко, което чувах, беше толкова неочаквано и интересно, че забравих за чая, който изстиваше на масата край таблото.

А върху екрана вече се извиваше панорамното шосе. Преди две години то бе разширено и покрито с флуоресциращ асфалт. Насреща, без да заслепяват с фаровете си, безшумно се носеха електромобилите. А встрани от пътя дремеха същите борове, сред които се разхождахме като студенти с Венци и Мария, с моята любима.

– Спомняш ли си – каза Венци – като че ли го бяха обхванали същите мисли (по-рано, когато повече време прекарвахме заедно, често ни се случваше да мислим едновременно за едни и същи неща) – спомняш ли си, още в гимназията ни наричаха „неразделните“. Сега наистина можем да бъдем неразделни. Достатъчно ще бъде да погледнеш в огледало и аз ще те видя на екрана.

– Ами ако ми се наложи отново да замина в Космоса?

– Ще поставим в ракетата мощен усилвател за радиосигналите и пак няма да избегнеш от погледа ми.

– По-право „от погледа си“...

Екранът изгасна. Венци запали настолната лампа, която не разсея полумрака на лабораторията. И няколко минути по-късно в яркия правоъгълник на отворената врата, като на друг голям екран, се появи младоликата жена – най-веселото същество от четворката на „неразделните“.

Да, изглежда, че ги нямаше сред тези, които ме посрещнаха след Втората астероидна експедиция...

Мария с тъжен поглед се приближи към мен и мълчаливо ми стисна ръка.

Среща в пустинята

Научно-фантастичен разказ

И. Росоховатски

Назъбената линия на хоризонта бе залята с кръв. Слънцето умираше, като пращаше последните дълги лъчи и се прощаваше със земята.

А той стоеше до краката на гигантските статуи и се оглеждаше наоколо. Той чувствуваше смътно, че тук нещо се е изменило. Но какво именно? Да се определи беше невъзможно. Тревожното безпокойство не го напускаше...

Той беше археолог. Неговата слабовата, леко напрегната фигура изглеждаше по-млада, отколкото лицето, загоряло, обветрено, с уморени, твърде спокойни очи. Но понякога те се вглеждаха в познат предмет, оживяваха се, пламваха и тогава ставаше ясно, че този човек е направен от същия огнен материал, както и слънцето, под което той ходи по земята.

Сега го наричаха Михаил Григориевич Бутягин, а когато той беше тук за първи път, тя го наричаше „Миша“, слагайки ударението на последната сричка.

Това беше преди пет години, когато той се готвеше да защити дисертацията си, а Света беше студентка в последния курс. Тя каза: „Това е необходимо за дипломната работа“ – и той успя да я включи в състава на експедицията. Въобще тя го въртеше, както си искаше...

Михаил Григориевич се вгледа в гигантските фигури, като се мъчеше да си припомни край коя от тях, на кое място тя каза: „Миша, трудно е да се обича такъв като теб...“ И попита, като предизвикателно тръсна коси: „А може би, само ми се струва, че обичам?“

Устните на Михаил Григориевич трепнаха в усмивка, след това се извиха и застинаха в две напрегнати линии.

„Какво се е изменило тук? Какво е могло да се измени?“ – се питаше той, като оглеждаше джуните. Той отново си спомни с най-малки подробности всичко, което стана тогава.

...Като отиваха за трети път при останките на древния град, четирима участника в археологическата експедиция изостанаха от кервана и се заблудиха в пустинята. И тогава именно сред джуните те случайно откриха тези статуи. Фигурата на мъжа беше малко по-висока от фигурата на жената. Правеше впечатление лицето му, грубо изрязано – почти без нос, без уши с широко отворена уста. Още по-необикновени, даже неестествени за това лице, изглеждаха ясно очертаните очи. В тях можеха да се видят ромбовидните зеници, синкавите жилчици на ириса, стърчащите като четчици ресници.

Фигурите на статуите поразяваха със своята несиметричност: туловището и ръцете бяха много дълги, краката – къси, тънки.

Колкото и да спориха помежду си участниците в експедицията, не можаха да определят към коя култура и епоха трябва да се отнесат тези статуи.

За нищо на света Михаил Григориевич не ще забрави минутите, когато за първи път видя очите на статуите. Дъхът му спря. Той

застина, без да има сили да откъсне поглед от тях. А след това, като разтвори ръце, сякаш се подчиняваше на нечия чужда, неразгадаема сила, тръгна към тях като лунатик. Едва когато се удари с гърди в краката на статуята, той спря и веднага почувствува, че нещо му изгори бедрото. Той пхна ръка в джоба си и изохка. Месинговата му табакера беше нагрята, като че ли са я държали на огън.

Михаил дойде на себе си, огледа се. Професорът-историк стоеше абсолютно неподвижен, с широко разтворени очи, здраво притискал ръце към хълбоците си. Той повече приличаше на статуя, отколкото тези фигури.

Даже скептикът Фьодоров призна, че тук не се чувствава добре.

Когато Светлана видя фигурите, тя слабо извика и се притисна плътно до Михаил, търсейки инстинктивно защита. И нейната слабост породила неговата сила. Той се почувствува като защитник – силен, издръжлив – и преодолел страха от очите на статуите.

Изглежда, беше истина, че в археолога Альоша Фьодоров живее физик. Той незабелязано извърши археологическо кощунство – отчупи малко парченце от крака на женската статуя, за да го изследва в лабораторията и да определи от какво вещество са направени скулптурите. Веществото беше необикновено – през него минаваха някакви спирали и то се покриваше с бледосини капки.

След няколко дни заблудилите се участници в експедицията бяха открити от самолет. Те отлетяха в Ленинабад, и мечтаеха скоро пак да се върнат при статуите в пустинята.

Но започна Великата Отечествена война. Светлана отиде на фронта заедно с Михаил. Професорът-историк загина при

блокадата на Ленинград. Загина и Альоша Фьодоров при взрив в лабораторията. Взривът стана точно тогава, когато Альоша изследваше веществото от статуята. Един от лаборантите твърдеше, че за всичко е виновно това парче, че то действа като много силен фермент – ускорява едни реакции и забавя други. И затова избухна запалителната течност.

Войната свърши. Михаил Григориевич се върна към предишния си живот, към старите незавършени дела. И, разбира се, на първо място към тайната на статуите. Оказа се, че през 1943 година в пустинята е ходила малка експедиция да ги търси, но те не били намерени. Възможно е да са били засипани от движещи се пясъци.

Михаил Григориевич започна да организира нова експедиция. Този път Света не можеше да го придружава – преди два месеца тя роди син.

Михаил Григориевич излетя сам за Ленинабад, а оттук се отправи по-нататък, към пустинята. И тук, при разговор с водачите, той чу интересна легенда, която го накара да се замисли.

„Много отдавна, преди много векове, през пустинята се движели чергари-газруфи. Те бягали от вражески племена. Чергарите загивали от горещина и жажда и стомасите им залепвали към гърбовете.

И тогава старейшината на племето принесъл в жертва на своите проклети идоли най-красивата и млада девойка. Той се молел: „Не ни изоставяйте, богове! Помогнете ни, богове на вятъра, на палещите лъчи, на пясъка, на въздуха!“

Може би още дълго неверникът трябвало да отправя молитвите си към идолите.

Но изведнъж чергарите видели как от слънцето се откъснало парче и започнало да пада към земята. То се увеличавало пред очите им и се превръщало в крива огнена сабя. Чергарите паднали ничком и запушили уши, за да не чуват ужасния грохот и свистене. И тогава върху тях налетял чудовищен ураган и след няколко мига от многото мъже и жени останали живи само трима.

Още четиринадесет дни те вървели по пустинята и видели в далечината блестящи планини. Те били съвършено гладки, приличали на два гигантски пръстена, свързани помежду си. Неверниците се изплашили и побягнали от страх. Още много дни скитали те из пустинята и само на един от тях било писано да излезе при хората, за да им разкаже за всичко... И тогава моллите наложили строга забрана: всички кервани трябва да заобикалят „свещеното място“, където лежат странните пръстени.

И ако някои заблудили се пътници се приближавали на разстояние пет полета на стрела с лък, те загивали от неизвестна болест...“

„Какво би могло да бъде това?“ – мислеше Михаил Григориевич. Той успя да намери потвърждение на легендата в ръкописите на един древен истории, който споменаваше за звезда, паднала на земята, за ураган и за гибелта на чергарско племе.

И тогава в археолога се появи смътна догадки: възможно е някога в пустинята да се е приземил космически кораб. Възможно е разумни същества, излезли от него, да са оставили тези статуи в знак на своето пребиваване на земята.

Такава хипотеза обясняваше странния вид на статуите, загадъчното вещество от което те са направени и много други неща. Но имаше в нея и уязвими места.

И най-неясно беше това, че никой никога не е разказвал за тайнствените същества, дошли от пустинята. А нали космонавтите, биха се поинтересували за жителите на новооткритата планета и биха се постарали да влязат в контакт с тях.

Михаил Григориевич нямаше търпение и бързаше да провери своята хипотеза. И ето най-после от един самолет на експедицията, който прелиташе над пустинята, бяха забелязани дълго търсените статуи. Експедицията начело с Михаил Григориевич веднага тръгна на път.

...Той стои пред статуите – възмъжал и загрубял през войната, научил се да сдържа своите чувства и пориви, и мисли: „Колко преживях през това време? Търсения, вълнения, защита на дисертацията, раждането на сина. Фронт, огън, смърт, различни хора... Едни от чужди ставаха близки, други напуснаха живота. Там на фронта, за кадровите офицери една година служба в армията се считаше за четири, но всъщност годината струваше колкото десет, двадесет, цял живот. Ние разбрахме истинската цена на много неща, проумяхме какво е щастие, живот, вярност, глътка вода.“

После помисли за сина си и ласкаво се усмихна.

Той си спомни останките на древния град, открити в тази пустиня. Сред развалините на една къща той намери гипсова женска глава, Сега тя е изложена в Ермитажа и всеки, който я погледне се учудва, колко прекрасно може да бъде лицето на обикновената жена, когато тя обича. И всеки иска да бъде достоен за такава любов.

„Това е всичко останало от живота и труда на неизвестния скулптор – мисли Михаил Григориевич. – Но нима това е малко, ако хората стават по-възвишени и по-чисти, когато гледат неговото творение?“

Той си представя какво ще остане от самия него: изследвания, очерци, находки. В тях е запечатано късче история, понякога кървава и жестока, понякога неразумна и подла, понякога величествена и светла, но винаги сочи пътя към бъдещето, И още – ще остане синът и синът на неговия син, и правнуците, делата...

А от Светлана? Тя винаги е била скромен помощник. Но нима той би могъл да завърши така експедицията в Памир, ако тя не беше до него? И нима на първата страница на неговата книга за древния град не е написано посвещение „на любимата Светлана“? И нима тези, които ще прочетат посвещението, няма да разберат какво е била тя за него?

Слънцето все още се виждаше над хоризонта. Изглеждаше, че там пясъкът се топи и тече като огнена маса. Подухна вятър и пясъкът зашумоля. Само статуите стояха неподвижно, побезжизнени от пустинята.

Михаил Григориевич отново помисли, че така неподвижни те са били през целите тези пет години и вятърът ги е изглаждал от всички страни като се сърдел на изкуствената преграда. Времето е текло край тях, като пясъкът, отнасяйки човешките радости и страдания...

И все пак... на Михаил Григориевич му се струваше, че тук са станали някакви промени. Той не можеше да ги открие и затова се

сърдеше и тревожеше. Извади от джоба си портфейл, разтвори го... извади снимка... Ето го него, ето Света, отсреща – статуите... Но какво е това? Не може да бъде! Не може...

Михаил Григориевич местеше поглед от снимката върху статуите и отново към нея. Апаратът не може да сгреша. Може би сега грешат неговите очи? Той се приближи, отстъпи. Не, и очите не грешат.

На снимката женската статуя е изправена, отпуснала ръце, а сега тя е изменила положението си: краката са леко присвити в коленете, ръката е протегната към крака – към това място, откъдето е отчупено парчето. А статуята на мъжа, която стоеше полуобърната към нея, е направила крачка напред, сякаш да защити жената. Дясната ръка е протегната и стиска някакъв предмет.

„Какво означава всичко това?“ Михаил Григориевич не чувствуваше нищо повече, не можеше да мисли за нищо друго, освен за статуите. Очите му святкаха. През загара на лицето му изби слаба руменина. Сега той изглеждаше много по-млад. Той си спомни думите на Светлана: „Никак не мога да се освободя от впечатлението, че те са живи...“

Ритъмът на мислите му се наруши. В паметта му проблясваха откъслечни сведения: слонът живее десетки години, а някои видове насекоми – няколко часа. Но ако се пресметнат движенията, които ще направи през живота си един слон и едно насекомо, то може да се окаже, че тяхното количество е приблизително равно.

Обмяната на веществата и животът не са ограничени по време. За разните видове те са различни, при което това различие се

колебае в твърде широки граници. Така цялото развитие на арктическото растение драба завършва за пет-шест седмици, а секвойта се развива за няколко хиляди години.

Все по-ясно и по-ясно се оформяше главната мисъл. Даже при земните същества периодите от време, през които протичат основните жизнени процеси, са толкова различни, че се отнасят помежду си както един ден към десетилетие или век.

Мишката напълно смила храната си за час – час и половина, а змията за няколко седмици.

Делението на клетките на някои бактерии става всеки час-два, а на клетките на много висши организми – един път за няколко дни.

Статуите стояха пред него съвсем неподвижно. Той вече се досещате, че тяхната неподвижност е само привидна. И той се досещате още, че това въобще не са статуи, а... Разбира се, това са живи същества от друга планета, от друг свят, от друг материал, от друго време. Нашите векове за тях са миг. Очевидно и процесите на мъртвата природа протичат в друг, по-бавен ритъм.

Пет години са били нужни на тази загадъчна жена, за да почувствува болка в крака и да реагира на нея. Пет години са били нужни на мъжа, за да направи една крачка.

Пет години... Той, Михаил Григориевич, за това време преживя много, намери и загуби другари, изучи самия себе си, изпита в огъня обич и омраза. Той позна хиляди мъки, болка, отчаяние, радост, скръб, щастие.

А нервните импулси на тези същества бавно са пълзели по нервите им, сигнализирайки на жената за болка, а на мъжа – за опасност.

Той вървеше през фронтове към победа – покрит с рани, измъчен, но неукротим. И крехката златокоса жена, неговата жена, вървеше редом и споделяше всички трудности и радости.

Жената, която всички считаха за статуя, през тези години е спускала ръка към болното място, а мъжът е повдигал крак, за да направи поредната крачка срещу опасността.

Това изглеждаше невероятно, но Михаил Григориевич твърде добре знаеше, че в природата може да се случи всичко. Нейното многообразие е неизчерпаемо.

„Ще минат още десетки години – мислеше той. – Аз ще умра, ще умре моят син, а за тях нищо не ще се измени и те даже няма да узнаят за мене или моя син. Нашето време тече покрай тях и отлита безсилно по-нататък. И всички наши страдания, радости и мъки за тях са без значение. Те ще оценят само делата на цели поколения.“

И в същия миг се запита: „Ще оценят ли? Всичко може да е иначе. За болката, нанесена на жената, без лоша мисъл преди десетки години мъжът е вдигнал оръжие. А кога ще стреля то? Колко години ще минат още дотогава? Стотици, хиляди?... Хората от далечното бъдеще ще заплащат за грешките на своите отдавнашни прадеди. И какво е това оръжие? Какво е действието му? И как да не се допусне то да действа?“

Михаил Григориевич спря потока на мислите си. За земните хора е съвсем просто да се справят с тези пришълци. Може да се избие оръжието от ръката на мъжа. Може да се вържат със стоманени въжета тези същества. В края на краищата побеждава този, чието време тече по-бързо.

Но как да се общува с тях? Как да се узнае за родината им и се разкаже за Земята? Та нали въпросите, зададени им днес, ще дойдат до съзнанието им след десетки години и ще минат още стотици, докато те им отговорят.

Но ще трябва да се зададат много въпроси, докато се установи и най-малкото взаимно разбирателство между земните жители и пришълците. Ще изминат хиляди години... И за потомците въпросите на прадедите ще загубят всякакво значение и те ще зададат свои въпроси... И пак ще отлитнат хиляди години...

За пришълците това ще бъдат мигове, за хората на земята – епохи.

На Михаил Григориевич сега му беше страшно да помисли за своя живот. Колко е малък, незначителен, като капка в морето! Колко незабележителен е животът му, а на него му изглежда цяла епоха! И какво представлява той? За какво е живял? Какво ще остане от него?

Михаил Григориевич вдигна глава. Не всеки може да отговори на последния въпрос. А той може. Ще останат делата му – разчетените страници от историята... Неговото време не мина напразно. И ето доказателство за това. За пет години той стана толкова по-умен и по-опитен, че се досети за това, за което по-рано не можеше и да помисли. Той разгада тайната на статуите!

Поток мисли обхвана археолога. Сега ученият разбираше. Напразно се вълнува. Хората ще намерят средства за общуване с пришълците. Това, което днес е невъзможно, утре ще бъде възможно. И потомците ще успеят да ускорят процесите в телата на пришълците.

А неговият живот, като живота на всеки човек, не може да се ограничи. По-точно границите му зависят от самия човек. Един прави живота си нищожен и незабележим, а друг – велик и многостранен. Понятието миг е много относително. И секундата от човешкия живот не е това, което отбелязва часовникът, а онова, което човек успява да направи през нея. Тя може да бъде нищо, но може да стане и епоха.

Нима не струва колкото векове мигът, в който Нютон е формулирал своя знаменит закон? Нима секундите на Леонардо да Винчи или Ломоносов са само преброени от часовник?

За секунда Земята изминава определен път, вятърът прелита определено разстояние, мравката пропълзва определена пътечка. Човек може изобщо да не забележи секундата, а може с натискане на бутон за една секунда да пусне ракета в Космоса, може да се прозява от скука, а може и да открие и нов природен закон.

Времето е господар на много неща в природата, но човек е сам господар на своето време.

Михаил Григориевич се замисли за живота на тези пришълци. Какво са успели да направят през него? Повече, отколкото той или по-малко?

Идеята за разказа на И. Росоховатски не противоречи на основните положения на материалистическата биология. Той би могъл да бъде даже допълнен с още някои примери на резки различия в скоростта на протичането на биологичните процеси.

Разказът кара читателя да се замисли за извънредното разнообразие от форми на живата материя, за наличието в живата природа на процеси, протичащи с различни скорости.

П. Костюк
доктор по биологичните науки, ръководител
на лабораторията по обща физиология в
Института по физиология при Академията на
науките на УССР.

Огнената карта

Научно-фантастичен разказ

И. Росоховатски

Той отново виждаше:

...Тъмнозелената мъгла... дъното на морето... Обрасналата с раковини скала – останки от потънал кораб. Около нея, движейки бавно краката си, бродят квадратните фигури на неговите другари – водолази. кръстосват се лъчите на прожекторите. Яркото петно се спира върху един от водолазите. Той държи в ръката си обикновена телена клетка, а в нея – малка майmunка. Тя прави забавни гримаси. Това изглежда невероятно. И все пак, въпреки законите на природата, майmunката живее. На дълбочина, където налягането на водата достига стотици тонове, където даже в дълбоководен скафандър не се разрешава да се стои повече от двадесет минути, гримасничи майmunка...

А после – остра болка в кръста. Той моли да го издигнат на повърхността.: Мисли: „Нима това е същото, за което предупреждаваше лекарят? Удрянето на гръбначния стълб преди пет години?“

Той лежи в полутъмна стая и си спомня. В съзнанието му сякаш се е включил невидим магнетофон и той чува гласа на лекаря. И думите, и гласът му са неприятни, сухи, безразлични към него, към съдбата му: „В резултат на удрянето, при вас са нарушени нервните връзки. Представете си, че на сложен електрически апарат на някои места са скъсани проводниците. Биотоковете не могат да

циркулират нормално. Отделни органи не получават сигнали от мозъка, или сигналите достигат до тях в изопачен вид. Енергията се изработва и изразходва от организма неразумно. И в крайна сметка в едни органи се образува излишен от енергия, в други – недостиг...“

Лекарят говореше за него, за Дима Колесников, като за някаква електрическа машина. И на Дима му се искаше да каже в отговор нещо рязко, обидно. Но той премълча...

Дима съумя да направи така, че никой в службата да не разбере за предупреждението на лекаря. Той и сам би забравил затова, ако от време на време не се появяваха силни болки в кръста. Той си мислеше: ще мине...

Дима гледа към прозореца. През него струи зеленикава светлина, която напомня за светещите дълбочини на морето. Зад прозореца се мяркат сенки на хора, машини, а на него му се струва, че това са риби – дребни, мирни и хищни, които се нахвърлят върху жертвата си с разтворени усти.

За каквото и да си спомняше Дима, все се връщаше към този ден. Защото именно от този ден светът се измени. Стаята, в която той само се отбиваше понякога и едва си спомняше разположението на предметите в нея, сега стана за него вселена, достойна за изучаване. Ето петното на тавана, което прилича на рак с пречупени щипци. Ракът още не се е предал на врага, но неговата съдба е вече решена.

Дима може дълго да разглежда пукнатината на тавана, намирайки таен смисъл в нейните извивки, да разсъждава защо тя се е извила така, а не иначе.

Той се старае да мисли за всичко друго, но само не за себе си и за близките си. Преди, когато беше здрав, когато се движеше, той съвсем иначе възприемаше и себе си и хората. Той вярваше в Леночкината „любов за цял живот“, в Сашкината „дружба до гроб“. Те продължаваха да идват и сега, говореха утешителни думи, но Леночка много често и тъжно произнасяше „кълна се, че никога няма да те разлюбя“, а Саша поглеждаше часовника. Какво, оттогава откакто Дима престана да ходи, изминаха три години...

Дори майка му е винаги добра, ласкава, грижлива: Но той не знаеше, че нейните грижи могат да бъдат толкова досадни...

Понякога той разказваше на роднините и познатите си за онова дъно и за маймунката, която гримасничеше на дъното на морето. Не му вярваха. Той схващаше това по очите им. Те мислеха, че маймунката е блънуване, начало на неговата болест.

Но Дима знаеше, че това беше в действителност и че то няма никакво отношение към неговата болест. Просто съвпадение. И много би се учудил, ако някой му кажеше, че маймунката има отношение към неговото оздравяване, в което той почти престана да вярва...

Дима мисли: „Когато човек има твърде много време за размишления – това е опасно.“

Той се старае да не мисли поне за себе си. Но и това не му се отдава. Колко е нищожен, изгубен в големия шумен град, в полутъмната стая. Той знае, че там, зад тези стени, сега се запалват огньовете. Те пламват като отделни преливащи се капки и цели съзвездия, те се съединяват в ликуващи огнени реки. И навсякъде там, където са огньовете, бързат, смеят се, радват се, борят се хора – бавни и бързи, плахи и смели. Всички те се движат, движат – и с

това се различават от него, от повредената електрическа машина, ако се вярва на лекаря. И ако той, Дима, умре, то никой не ще забележи това, както не биха забелязали изчезването на счупен и негоден предмет. Освен майка му... И Леночка ще пусне сълза – тя много цени мнението на мекосърдечните съседи...

Дима чува щракането на ключа във вратата. Ивица светлина пада в стаята, осветявайки в тъмнината част от пода, смачкана хартийка, ъглите на масата и половината от портрета на стената.

„Точно половината“ – успява да помисли Дима преди да чуе два гласа: единият – угоднически – на майка му и другият – твърд, уверен – на лекаря.

След това лекарят се обръща непосредствено към него, като бляска студено със стъклата на квадратните си очила:

– Какво ново при вас, младежо?

Като че ли той не знае, че при Дима не може да има нищо ново.

Пак започва безкрайната процедура на прегледа. По месестия нос на лекаря се появяват капки пот. Дима отместна поглед и чува:

– Утре ще ви вземем в института.

Дима не иска да отиде в института. От неговата болест няма спасение – той чу, как съседката говореше за това навън. С тази стая той вече свикна, а там... Какво ще бъде там? Студена бяла стая. Чужди хора. Болни на съседните легла... Но там той никому няма да бъде в тежест. И той съгласен кимва глава...

II

Неговият свят се измени съвсем малко. Само таванът вече не беше бял, а синкав. И тишината беше прозрачна, като дестилирана вода.

Дима лежа в изолирана стая около две седмици. През това време няколко пъти го водиха на анализи, на слънчеви бани, потапяха го във вани с разтвор.

Той покорна отдаваше тялото си във властта на санитарите, усмихвайки се иронично с ъгълчетата на устата си – той знаеше, че всичко е напразно.

Както винаги, безшумно, по мекия килим, се приближи лекуващият лекар. Неговият глас, обикновено невъзмутимо-безстрастен, днес звучеше особено:

– Сега ще ви вземем за поредния сеанс.

Двама санитарии вдигнаха Дима и го сложиха на количката. Те го караха по дългия коридор. Редом вървеше лекарят в шумяща престилка.

Вкараха количката в шестоъгълна стая. Тук Дима не бе идвал нито веднъж. В ъглите, на подставки и релси, стояха някакви барабани, към тях се проточваха жици. От тавана висяха лампи, на стените се виждаха многобройни електрически прекъсвачи и пултове с редица разноцветни копчета.

В центъра на стаята се намираше вана, към която също бяха прекарани жици, а до нея – кабина.

Всичко това приличаше на необикновено сложна електрическа лаборатория и Дима отново си спомни думите на лекарят, казани отдавна, когато с него се случи нещастieto.

Внимателно го спуснаха във ваната. Лекарят влезе в кабината и Дима чуваше неговия изменен глас, който долиташе, от микрофона. След това, точно пред Дима, на екрана, поставен в стената, пламнаха хиляди огънове. Те се преливаха, сливаха се в ручейчета,

трепкаха, блестяха като звезди. Това приличаше на картина на вечерен град. Но тук имаше още повече огньовете, техните рисунки бяха много по-сложни и заплетени. Най-много огньовете имаше в горната част на екрана. В долната – те се разполагаха като отделни съзвездия, а по-нататък – тъмнина, сякаш там до града се простираше степ, пустинна и мълчалива.

– Каква е тази карта? – попита Дима лекаря. – Аз никога не съм виждал такъв сложен град...

Той чу гласа на лекаря, в който долови напрегнато очакване.

– Този „град“ е вашият организъм. По-точно, това е енергетична карта на организма. Тъмните петна са поразените участъци, които не пропускат възбуждане.

С широко отворени очи Дима гледаше картата. Значи всички тези огньовете представляват неговото тяло. Значи в него се борят светлината и тъмнината, в него текат огнени потоци и кипят морета от енергия!

– Ние сме ви сложили в мощно пулсиращо магнитно поле. То постепенно увеличава възбуждането, като едновременно настройва организма – говореше лекарят. – Магнитното поле ще доведе възбуждението до такава степен, когато то ще пробие през участъците – изолатори, отново ще ги превърне в проводници или ще намери околел път. И тогава... Знаете ли за случаи, когато силно нервно сътресение е лекувало парализи и други болести? Там също е действувало възбуждане...

Дима почувствува слабо бодване в крака, на това място, което беше безжизнено. И веднага на картата светнаха няколко нови звездички.

– Виждате ли? – завика той на лекаря, изплашен от пламналата надежда за „невъзможното“.

– Виждам. По-спокойно. Всичко върви така, както предполагаме – съдържано отговори лекарят.

Но Дима вече не го чуваше. Той просто забрави лекаря. Той виждаше и осъзнаваше само картата и своето тяло. На картата, там, където беше застинала като мастилени петна тъмнината, се запалваха пламъчета. Те ставаха все повече и повече. Сякаш в пустинна степ се построяваха къщи, електростанции, прокопаваха се канали. Всяко пламъче означаваше нов живот.

И едновременно с това зачестяваха убожданията в кръста и в краката. Горещи, пробождащи го поточета бликаха в колената му и изведнъж Дима усети, че може леко да присвие левия си крак...

III

Количката леко се полюляваше и Дима се усмихваше без всякаква причина. Той лежеше настрана, подпрял лицето си с ръка, и с интерес гледаше стените на коридора, лицето на лекаря, лицата на лекарите и лаборантите, които срещаше.

„След осем – десет дни ще започнете да ходите“... Никога през живота си той не беше чувал и чел фраза, построена по-добре, по-благозвучна и по-съвършена.

– Спомняте ли си, че ми разказвахте за маймунката на дъното на морето – проговори лекарят. – И аз ви казах, че вие сте видели опити за изменение обмяната на енергията в живия организъм. Тонове вода – това е енергия, която обикновеният организъм не може да понесе. А при маймуната е била изменена енергетичната

обмяна... Тези опити се провеждат в нашия институт. И вашето оздравяване е също част от тях.

Дима гледаше многобройните врати, които водеха в коридора. Колко чудеса са скрити зад всяка една от тях! Ето и вратата на неговата стая. Санитарите го пренасят от количката на леглото. Сега той може вече да им помага.

Нагаждайки себе си за дългото мълчание, той задава десетки въпроси на лекаря – на този весел човек с добродушен месест нос. И очите му зад студените стъкла на очилата са добри и внимателни.

– Аз ще отговоря и на този въпрос и си отивам. Вие трябва да починете – казва лекарят. – Та ето. Като се изменя обмяната на енергията на организма с помощта на магнитни полета, на токове с различна честота, на насочени токове, могат да се лекуват злокачествени отоци, парализи, психически заболявания. С това се занимава новият дял от медицината – енерготерапията. Сега, надявам се, не ще ме упрекнете за това, че някога ви сравних с електрическа машина.

Вратата се затвори след лекаря. По стъклата на прозореца танцуваха пламващите огънове на града. Те бяха много и се сливаха в реки и езера, като отнемаха от тъмнината все по-големи пространства.

Маша

Научно-фантастичен разказ

М. Грешнов

– Борисе, събуди се, де, чуваш ли?

Спалният чувал се размърда и се проточи като гигантски пашкул:

– Няма нито едно куче, Борисе! Изчезнали са...

Показа се главата, тя отвори очи и ги присви:

– А пък аз сънувах... Морето, такова синьо... и сега е пред очите ми!

Василий изруга от яд:

– Ще дойдеш ли на себе си!?

Утрото се разгаряше в мъглите. Розова светлина падаше върху гладката повърхност на заснежената река, докосваше далечните върхове и се губеше някъде над хоризонта. Реката се извиваше на запад, всичко беше чисто, бяло; странно чернееха на белия сняг двете дълги шейни и кръгът на угасналия огън...

Това сякаш повече действа на Борис, отколкото побутванията и думите на Василий. Той скочи и закрещя:

– Рустан, Рустан! Салка!

Неговият вик се понесе над реката и слабо отекна от стръмнините:

– Че къде са се дянали?...

Отпечатъците от лапите, след като се бяха повъртели около огъня, се насочваха по брега, към завоя, който бяха минали вечерта

преди да си легнат. Приятелите се втурнаха по следата? Минаха една остро издадена в реката скала и се опряха. Кучетата бяха тук.

Предната вечер Борис и Василий бяха хвърлили във въздуха един свлякъл се склон; искаха да останал да прекарат нощта тук, за да почнат от сутринта пробите, но скалата беше надвиснала тъй застрашително, че приятелите решиха да намерят по-удобно място за спане. И добре направиха: скалата беше се срутила и на височина от четири-пет метра беше отворила тясна пролука, която се чернееше на белия варовик. Кучетата се хвърляха в нея и излизаха с плячка. Като видяха Борис и Василий някои от тях виновно завъртяха опашка.

– Рустан! Салка! – извика Борис. – Тук!

– Какво сте намерили? Каква е тая мръсотия?

Наоколо се търкаляха парчета от кожа, оплетени влакна от жълта прошарена с черно грива. Превъзмогвайки отвращението си Василий се наведе над изгризаното парче.

– Борисе!

Борис също разглеждаше едно парче кожа и когато вдигна очи в тях имаше недоумение:

– Не мога да разбера... Не съм срещал подобно нещо.

– Това е непостижимо, Борисе! Мъчно е да се повярва...

И двамата като по команда вдигнаха поглед към зеещата пролука и, сигурно, и двамата щяха да се втурнат към нея, ако не беше остроухата лайка, която крадешком отиваше също там.

– Румка! – страшно закрещя Борис. – Мирно!

Кучето сви опашка и се върна, а всички останали отскочиха от хората в недоумение.

Докато Борис пъдеше кучетата, Василий вече се катереше по камъните към отвора. Другарят му го настигна до самата дупка. И онова, което се изправи пред погледа им потресе и двамата до смайване.

В черната празнина се очертаваше хълбока на грамадно животно. Червеникава козина висеше на снопчета като кедрови бодли. Част от кожата и месото бяха одрани, виждаше се оглозгано ребро. Но най-учудващото беше друго: от голямата и дълбока рана – невероятно – на едри, като грахови зърна, капки течеше гъста кръв!

Пред очите им беше полумракът на пещерата. Изведнъж в дълбочината приятелите различиха очертанятия на друго, още по-голямо животно. То стоеше като планина, облегнало се на скалата, със свален хобот и затворени очи. Трупът беше недокоснат. Наглед като че ли животното спи и ей сега ще свие хобота си, ще пристъпи с могъщите си крака. Страшно бе да се доближиш.

Какъв беше той? Мъртъв? Замразен? Под пръстите се усещаше грубата кожа, студена като лед, но не замръзнала. Тя хлътваше под натиска на пръста, макар че като я докосваше всеки усещаше тръпки.

Първата работа на приятелите беше да затворят дупката: животното се запазваше в постоянна температура. Запушиха отвора с платно от лодката, затрупаха го със сняг.

– Случаят е необикновен, трябва да отидем незабавно! – каза Борис, отърсвайки снега. – До Средно-Колимск има пет дни път. Ако вземеш и двата впряга кучета – ще бъдат четири дни. Заминавай Василий, вдигни на крак всички!

...Скоро в далечината едва се чернееше една точна във вихъра на един снежен облак.

Борис седна до огъня. Находката беше наистина необикновена. Странното усещане, че мамутите са живи беше обхванало Борис щом видя капките черна кръв... Живи бяха, само че спяха, бяха в анабиоза!

Борис от дете се стремеше да отиде в Арктика, към полярните сияния. А сега е геолог, иманяр.

Сега зад гърба си имаше цял жив вкочанясал мамут. Трябваше само да го съживи. Тази мисъл го поразя като гръм...

– Да се съживи! – Борис стана, почна да ходи назад-напред по брега.

Опитите върху риби и прилепи бяха показали, че има възможност за съживяване, дори когато имаше повърхностно измръзване. Борис си опомни кафявата еластична кожа, студена като лед, Тя не беше мъртва. Тъканната течност беше прекалено изстудена, но не бе втвърдена.

– Но как да го съживим? – въпросът падна като камък – Как?... – Той отново седна на снега и впи поглед в пламъка на огъня.

В тишината ясно се чува стъпки. Борис вдигна глава:

– Кой е?

Стъпките се забавиха, чу се запъхтяно дишане. Борис скочи и почти се сблъска с Василий.

– Борисе... – тежко се отпусна Василий край огъня. Той беше без ръкавици, със скъсани заскрежени кожени ботуши, дрехите му бяха заледени до кръста.

– Там... реката малко се е размразила... хлътнахме, както се бяхме засилили. И веднага под леда... кучетата, шейните. И аз самият... ако не беше едно замръзнало коренище...

Василий отчаяно гледаше приятеля си в очите:

– Двеста километра, разбираш ли... Без пушка, без кибрит...

– Добре! – Борис извади спалния чувал, бельото, – Няма да пропаднем. Изсуши се!

Сънят завладя всичко.

Този разговор се води на закуска.

– Пеш по априлския сняг – това са десет-двадесет дни. Ще дойде пролетта – няма да може да опазиш мамута.

Василий разбра и мълчаливо се съгласи.

– Нямаме право да рискуваме. Разбери! Мамутът трябва... да се съживи.

– Как?

– Да, точно така... – потвърди Борис и горещо изложи теорията за анабиозата.

Мамутът без съмнение беше в анабиоза и трябваше да го съживят.

– Да го съживим с бавно и внимателно затопляне на цялото тяло, на всяка клетка.

– С огън не можеш да затоплиш пещерата – възрази Василий, – слънцето е недостатъчно, електричество няма... – Но мечтата на Борис увлече и него и той виждаше спокойната поза на животното, мирно отпуснатия му хобот. – Какво имаме ние? Сняг, вода, камъни, вятър...

– Впрочем, чакай! – направи той рязък жест, – Чакай... Имаме лед. Лед и вода!

В душата на Василий още царуваше ужасът от вчерашното къпане, как се вкопчваше с изстинали ръце в леда, но в ума му беше друго.

– Вода и лед! – викаше той. – Електричество ще има!

Борис хвана приятеля си за ръката. Той не разбираше всичко, но в очите на мечтателя имаше такъв възторг...

Василий се успокои малко.

– Слушай, тия дни – сега преди да замина! – четох за опитите на бразилския учен Рибейро или Ривейро. С една дума водата и ледът могат да работят като термодиелектрик...

– Василий!

– Да-да, като термодиелектрик...! Токът се явява при втвърдяване или топене, все едно! – стига само едната фаза на веществото да бъде твърда. Необходими са електроди и постоянен процес на замръзване. Най-простата работа! А електроди имаме колкото искаш – металическите части на приборите. Ще има ток!

Опитът беше направен веднага.

Докато Василий разглобяваше приборите и изваждаше тънки пластинки, Борис пробиваше леда. Водата веднага се покри с тънък лед. Тъкмо това трябваше, пуснаха във водата едната пачка пластинки, другата – върху образуващия се лед, И включиха волтмера. Стрелката скочи надясно. Имаше ток.

Планът им беше прост. Геолозите разполагаха с електроди и едно кълбо кабел, за щастие волфрамиран, с най-тънка изолация. Да се разплете кабелът и да се завият нишките на спирала беше

чисто техническа работа. С това се зае Борис. Василий правеше многопластинков щит, всяка частична на който щеше да събере и да изпрати тока в нагревателната спирала.

– Термодиелектрически ефект... Дявол да го вземе, докато го изговориш... – мърмореше той. – Тъкмо в него е цялата работа! При замръзване на водата на границата между твърдата и течната фаза възниква разлика в потенциалите... Добре го е забелязал тоя Рибейро.

Не беше лесно да обвият със спирала грамадния звяр от края на хобота до петите, да го обхванат в непрекъсната металическа мрежа. Но и с това се справиха за два дни.

Мамутът се издигаше като гърбава планина, с мъждив металически отблясък. Това беше най-учудващото съоръжение, което се изправяше пред очите на човека, фантазия на яве!

Токът тръгна.

Сега трябваше да чакат. И да не позволят на дупката в леда да замръзва.

Системата действуваше добре, токът вървеше, но резултати нямаше. Омотаната в жица „планина“ стоеше неподвижно и като че ли нямаше изгледи да се помръдне.

– Нищо – успокояваше Борис приятеля си, – за един час не можеш да загрееш тая грамада...

На четвъртия ден хълбоците на животното се овлажниха. Приятелите сметнаха, че това е благоприятен признак и почнаха да приготвят изхода на пещерата. Въздухът се затопли: към Колима идваше пролетта.

По това време температурата на тялото на животното стигна до тридесет градуса. Очакваха, че нещо ще се случи.

На сутринта на седмия ден, когато се разсъмва, видяха, че хоботът на животното се е подвил, сякаш повдигнат, в някакво усилие. Може би това беше спазма на затопленото тяло, но приятелите сметнаха това за несъмнен признак на съживяване и не сваляха очи от животното.

Един час по-късно, когато слънцето надникна в пещерата, потрепери клепачът. Към пладне животното въздъхна и отвори очи.

Момчетата, колкото и да очакваха това – трепнаха, но животното стоеше неподвижно само от време на време шумно поемаше въздух, сякаш някой надуваше и свиваше ковашки мехове. Те разбираха, че това беше критичен момент, звярът или ще оживее или ще падне мъртъв.

След половин ден животното помръдна хобота си, бавно го сви и го изправи. И изведнъж извърна глава към тях и ги погледна в очите.

И на двамата им стана неприятно. По-рано си мислеха: „Каква радост ще бъде, ако звярът се свести“ -- А сега...

Борис изключи веригата.

В същия миг чуха леко прашене: пукаха се жиците – мамутът беше направил крачка. Това бе тежка каменна крачка. Грамадата тръгна към изхода. Равномерно повдигайки и спускайки крака, тя мина по склона – камъните стенеха под тежките крачки – приближи се до дупката в леда и спусна хобота си във водата.

– Какво ще правим сега? – шепнешком попита Василий.

– Откъде да зная?... – също шепнешком отвърна Борис.

Животното извърна глава, тръгна назад и рухна настрана върху клоните, приготвени за огъня.

Приятелите изтичаха уплашени, че всичко е свършено. Но хълбоците на животното равномерно се повдигаха, от хобота му излизаше сумтене. Животното беше заспало. Борис и Василий тихичко покриха „планината“ с платното: Нощта все пак беше мразовита.

На сутринта, преди да се съмне, Борис взе брадвата и отиде в тайгата. След като насече един наръч брезови клони – се върна назад. Като избикаляше носа, той чу, как Василий говореше с някого полугласно. Борис се учуди, пусна наръча, и предпазливо надникна иззад скалата.

Грамадният звяр стоеше на крака и едва помръдваше с хобота. Василий – на около пет крачки от него подаваше нещо на исполина и нежно бърбореше:

– Маша, Машенка, Маша!...

Маша помръдна хобота си и, явно полугласно изгрухтя така, че Василий клекна – от изненада и страх. Предметът падна от ръцете му и се разсипа по снега. „Пакет сухари!“ – усмихна се Борис и вдигна наръча на раменете си. Подкреплението дойде навреме. Маша най-спокойно глътна сухарите и го гледаше, сякаш искаше още. Борис ѝ хвърли наръча, тя започна да избира по две-три клонки и да ги слага в устата си.

Едва тогава Василий дойде напълно на себе си и разправи какво беше станало.

Той пригответил закуската, когато изведнъж чул зад себе си сумтене. Като се обърнал, замрял: „планината“ се движела срещу

него. „Ще ме смачка! – помислил си Василий. – Ще ме сплеска като кофте!...“ За да задържи звяра, хвърлил срещу него първия предмет, който му попаднал – алуминиева чиния. Мамутът се спрял, почнал да преобръща чинията, за да види какво е. Това дало на Василий време да се опомни.

– Значи, Маша? – попита той със смях.

– Ами дявол знае, как да я нарека – изруга Василий.

– Така да е, нека да е Маша – съгласи се Борис.

Приятелите ходиха още два пъти, за да донесат на „планината“ клони.

След няколко дни първобитният звяр и хората свикнаха един с друг. Маша се оказа напълно приятна личност: липсата на страшни зъби придаваше на лицето ѝ добродушие, дори кротост, малките ѝ очички поглеждаха насмешливо, хитро. И макар че обичаше сухари и питки, смяташе под своето достойнство да проси и досажда на хората.

Хилядогодишният сън се беше отразил странно върху нея: тя сякаш беше забравила миналото, предишния си живот, и сякаш откриваше наново света. Останали бяха само главните подбуди: да яде, да пие и стадното чувство. Тя се стремеше към живите, а тъй като това бяха Борис и Василий, тя не се отделяше от тях и от лагера, още повече, че приятелите се грижеха за нея и тя чувствуваше това. Не се знаеше какви инстинкти още щяха да се събудят в нея, но сега това беше извънредно добро животно. И макар че беше страшно да се доближават до нея, между хората и Маша се установи някакво приятелско взаимно разбиране. Когато отиваха в гората за храна, Маша вървеше подир геолозите, чупеше

клонки, ядеше, но щом тръгнаха към лагера, тя се връщаше след тях като сянка.

Но беше време да се мисли за връщане.

– Ами, ако не тръгне? – тревожно питаше Василий.

– Ще ни последва! – уверяваше го Борис.

И Маша тръгна.

Движеха се бавно. Сутрин, на обед и вечер сечеха клонки, хранеха животното.

В базата, на девет километра от Средно-Колимск пристигнаха в края на май. Решиха, че отначало ще отиде Василий, да предупреди за идващото чудо, но щом се отдалечеше, Маша почваше да тръби подире му, тя беше свикнала да вижда момчетата заедно и не искаше да я напускат.

Една дъждовна сутрин се приближаваха към селището. В гората беше тихо и глухо. В мъглата дърветата изглеждаха необикновено високи, от тях падаха едри капки. Козината на животното натеза, и кой знае защо на човек му ставаше мъчно като гледаше тази грамада, оживяла в чужд свят.

Спряха се край реката пред селището. Салът не работеше. По горното течение на реката беше валял пороен дъжд.

Изведнъж над реката се понесе далечно изсвирване. Ясно беше че свири камион. Някой глупав, сигурно млад и нетърпелив шофьор викаше сала, без да разбира, че през такава вода няма да го изпратят.

Маша настръхна.

Ревът се повтори – ехтящ, страшен в мъглата, сякаш долетял от незнайна страна. Маша отвърна с дълъг, тъжен звук, цялата затрепери, очите ѝ заблестяха.

От другата страна отново се чу рев, вибриращ, и нисък: вятърът подгони гъстата мъгла, свиренето се засили. Маша изправи козината си и отговори с разкъсващ душата фантастичен вой.

Шофьорът явно се забавляваше и не прекъсваше клаксона и тъжният рев се носеше над реката, изпълваше гората и въздуха. Маша се устреми към брега. Метна се от една страна, на друга и изведнъж се хвърли във водата – в кипящата от водовъртежи река. Гласът на кръвта зовеше животното.

А сигналът на камиона продължаваше да реве. Шофьорът не виждаше и не знаеше за трагедията, която се беше разиграла тук, на брега. От водата се повдигна кафявия гръб на животното, вирнало отчаяно хобот. Звярът се стремеше към въображаемото стадо, без да разбира, че реве железната машина. Гърбът се показва още веднъж и се скри в мъглата.

– Маша! Маша! – тичаха по брега Борис и Василий.

Реката отвърщаше с шум и трясък на сблъскващи се дървета.

ПОЯСНЕНИЯ:

АНАБИОЗА. Буквално „преживяване“ (гръц.) Състояние на организма, когато жизнените му функции са прекратени, но могат да бъдат възстановени. Както показват изследванията, състояние на анабиоза може да настъпи при свръхбързо охлаждане, когато не настъпва кристализация на клетъчната

вода, а тъй нареченото „остъкляване“. При това не се разрушава клетката. Установено е, че нисшите организми са по-устойчиви при охлаждане от висшите. Топлокръвните животни с постоянна температура (мишки, кучета и др.), загиват при охлаждане, обаче опитите за запазването им при относително ниски температури продължават.

ТЕРМОДИЕЛЕКТРИЧЕСКИЯТ ЕФЕКТ е открит от бразилския учен К. Рибейро в 1944 г.

Нищо особено

Научно-фантастичен разказ

Ф. Сафонов

Лодката плаваше по спокойната повърхност на морето. В нея имаше трима летовници, любители на подводния спорт: професорът ихтиолог Поляков, счетоводителят Никодимов и инженерът Берданов. На черноморския бряг те заедно прекараха времето си.

Когато лодката навлезе далече в морето, Берданов постави каучуковите плавници, сложи маската, взе оръжието и се гмурна във водата. Той плува няколко минути до лодката, после изведнъж се гмурна и след няколко секунди излезе на повърхността, държейки в ръка убит кефал.

– Голям пасаж кефали – извика той, подаде рибата и се покатери в лодката. – Отидоха навътре в морето. Хайде да ги догоним!

– Хайде!

Те наблегнаха на веслата.

Някъде далече в небето се чу звукът на реактивен самолет. Тримата вдигнаха глави. Малка сребриста точка летеше в синевата. Тя постепенно увеличаваше размерите си. Скоро можеха да се различат очертанията на самолета: огромен самолет със странна форма, с дълги, триъгълни крила. Самолетът падаше с опашката напред. От двигателите, разположени в корпуса, от време на време излетяваха кълбета дим. Чуха се няколко взрива.

– Катастрофира! – извика Никодимов, скачайки на крака. Самолетът наистина падаше. По водната повърхност той за миг замря във въздуха. Изглежда екипажът се мъчеше да предотврати катастрофата. Двигателите отчаяно ревяха и разпенваха гладката повърхност на морето със струите изгорели газове. Воден фонтан кипна около въздушния гигант.

Самолетът потъна. На повърхността като саван остана само огромен кръг пяна.

– По-скоро там! – натисна веслата Поляков. – Може би ще спасим някой от екипажа.

Няколко километра отделяха тримата летовници от мястото на гибелта. Поляков внимателно се вглеждаше в далечината, като се стараеше да забележи на повърхността спасяващи се хора. Напразно! Само на няколко пъти морето отново се разпени.

– Странно! Много странно!... – промърмори Поляков.

– Какво именно? – запита Берданов.

Необикновен беше видът на самолета. Триъгълно крило до самата опашка... невиджани размери... огромната мощност на двигателите, държащи го вертикално над водата. Това странно кацане с опашката напред...

– Кацане? – запита Никодимов. – Нали той падна, а не кацна.

– Може би да, а може би и не. Ако бях писател, щях да предположа, че това не е самолет...

– А какво?

– Приличаше на космически ракетоплан. И аз мисля, че е направен не у нас, а на друга планета. Може би и на Марс.

След около 40 минути лодката достигна района, в който падна самолетът. Всички се надвесиха над борда, като се вглеждаха внимателно надолу. Двигателите на самолета бяха размътили водата. На повърхността се поклащаха прозрачносинкави медузи, зашеметени риби, парчета водорасли.

– Нищо не се забелязва – разочаровано каза Берданов, оглеждайки се встрани, – ни самолета, нито хората.

– Да се гмурнем! – отговори професорът. – Може би долу ще забележим нещо.

Той бързо сложи маската, взе оръжието и се потопи във водата. Към дъното не се виждаше нищо. Нагоре, непосредствено до него, се мяркаше червеното дъно на лодката и част от потъналите във водата лопати на веслата. Повърхността на водата изглеждаше сребриста. Тя отразяваше потъналите във водата предмети също като огледало.

Професор Поляков видя едър кефал. Рибата плуваше бавно. Внезапно тя се метна надясно, наляво и изчезна в дълбочината. След нея светкавично премина огромно черно тяло, дълго около четири метра. На гърба на този гигант, Поляков успя да различи висок, вертикален плавник:

– Акула!

Хищникът се хвърли след кефала и веднага го настигна. Поляков видя как за миг се отвори и затвори огромната уста. Всичко стана за някаква част от секундата. Кръвта застина в жилите му, когато рибата извърна към него своята муцуна.

Акула-чук! Един от най-големите подводни хищници! Той ли, ихтиологът, няма да я познае. От главата в двете страни минаваше

характерна хоризонтална издатина. Зад главата, на тялото, две изпъкнали големи очи. Изведнъж те блеснаха със зелена котешка светлина. Ужас обхвана професорът. Като работеше отчаяно с плавниците, той се хвърли към повърхността.

Той беше така задъхан, че не можеше дори да говори и само сочеше с ръка водата, докато Берданов и Никодимов, го теглеха, за да го качат в лодката.

– Акула-чук! – промълви той, сваляйки маската.

– Не може да бъде! – каза Берданов, но в този момент на повърхността, близо до лодката, се показа острият плавник и гърбът на гигантската риба.

– Погледнете опашката! – прошепна ужасеният професор-ихтиолог. – Това не е акула. Акулите имат вертикална опашка, а на тази е хоризонтална, като на китовецете...

През това време чудното същество описваше кръгове около лодката. Плавниците и опашката му бяха съвършено неподвижни. Беше непонятно как се придвижва чудовището.

Като се наклони към водата, Поляков с изненада чу шум на малко моторче, който идваше от „акулата“.

В този момент към лодката приближиха още две „акули“. Едната от тях се гмурна под лодката. Последва силен удар и тримата приятели се намериха във водата.

Пред Берданов се мярна изкривеното от страх и болна лице на Никодимов: изхвъркналото весло го беше ударило по главата.

...Като потъваше във водата, Берданов видя до себе си неясните очертания на акулата. Хищникът разтвори огромната уста и той усети, че тя го поглъща откъм краката дръпна се в страни. Късно!

Челюстите на акулата меко се затегнаха около кръста му и рязко го дръпнаха навътре. Още един миг и те се затвориха над главата му. Сърцето на Берданов бясно затуптя. Той почувствува, че глътката въздух в дробовете ще му стигне още само за няколко секунди. В очите му заплуваха червени кръгове. Почти губейки съзнание, той повдигна глава и издиша. Инстинктивно пое дълбоко въздух.

„Чудна работа!“ – изненада се той.

Вътре в акулата имаше въздух. Като не вярваше на себе си, той задиша ускорено, също както след бързо бягане.

Опипа туловището на акулата. Твърдо и здраво, като от метал.

Неволно си припомни думите на Поляков: „Това не е живо същество...“ Професорът беше прав. Наоколо цареше пълна тъмнина. Равномерно бръмчеше невидимото моторче. Значи „акулата“ плаваше. Но накъде? Върху лицето на Берданов се спусна нещо хладно. Той опипа с ръка някаква тънка ципа. Протегна ръка напред – пак същата ципа. Отзад – също. Невидимата ципа го беше обгърнала от всички страни. Той се оказа буквално като в чувал. Дишането отново стана трудно. Берданов се опита да разкъса ципата с ръце – не излезе нищо. Тя беше тънка, но здрава.

Минаха няколко минути. В чувала стана душно и топло. Инженерът хвана ципата със зъби и прокъса неголям отвор. С пръсти той разкъса ципата и промъкна глава от чувала. Дишането му стана леко.

Изведнъж той почувствува, че корпусът на „акулата“ се удря в нещо твърдо. Устата на „акулата“ внезапно се разтвори, Берданов забеляза пред себе си светлина и почувствува мек тласък, който го изхвърли навън.

Той падна във водата. Тънката ципа затрудняваше движенията му. Цапайки във водата той напипа дъното и стъпи на крака. В същия момент почувствува, че някой го докосва по рамото. Зад него до гърди във водата стоеше професор Поляков.

– Е, как е моята хипотеза?

– Каква?

– Относно марсианите. Сега ние сме на техния ракетоплан под водата.

– Така ли мислите?

– Сигурен съм!

– А къде е Никодимов?

– Не зная...

– С Вас също ли... „акула“?

– Също...

Берданов се огледа. Те се намираха в малко помещение на ракетоплана. На стените сîмътно светлееха два илюминатора. Подът на помещението беше залят на един метър с вода. Поляков помогна на приятеля си да се освободи от ципата. Неочаквано се чу удар откъм левия борд. В стената на помещението се образува отвор, през който нахлу силна водна струя:

– Люк!...

В люка, от който шуртеше водата, се показва муцуната на „акулата“. Механическата риба влезе наполовина в отвора, закривайки с тялото си като запушалка достъпа на водата. Устата се разтвори и от нея се плъзна в помещението човек, увит в прозрачна ципа.

– Никодимов! – извика Поляков и се хвърли към него на помощ.

Механическата „акула“ се дръпна назад и в помещението отново нахлу вода, но само за секунда. Кръглият механически капак на люка се хлопна и прегради достъпа на водата.

Никодимов беше в безсъзнание. Лицето му окървавено, ударът на веслото беше разсякъл кожата на главата. Берданов и Поляков разкъсаха жилавата ципа и вдигнаха Никодимов на ръце, поддържайки го над водата. Поляков долепи ухо до гърдите му и се послуша.

– Жив! Ето там в ъгъла на помещението има нещо като маса. Да го отнесем на нея. Внимателно! Трябва да му се подложи нещо под главата.

Берданов събра чувалите-ципи, от които те неотдавна се бяха освободили, изтърси ги и направи за Никодимов нещо като мека постеля. След това разкъса рубашката си на дълги ленти и със собственоръчно направения бинт, превърза раната му. Никодимов застана.

– За съжаление, с нищо не можем да му помогнем повече!... – сви рамене професорът.

Помещението на ракетоплана приличаше на затворена металическа гробница.

– Оттук непременно трябва да има изход – каза инженерът. – Трябва да го намерим!

– Но какво да правим с Никодимов? Погледнете го! Той още е в безсъзнание!

Никодимов застана. Дишаше с широко разтворена, пресъхнала уста.

– Вода му трябва сега – отговори професорът, – но от къде да я вземем? Марсианците, може би съвсем не пият вода. Добре! – изведнъж реши той. – Да огледаме помещението!

Те започнаха щателно да опипват стените.

– Професоре! – повика го Берданов. – Елате тук! Погледнете какво донасят акулите-роботи.

Той държеше в ръка ципесто чувалче, напълнено с вода. Вътре в чувалчето се мяташе едра риба. Скоро те намериха още няколко чувалчета. В тях имаше едри и дребни риби, раци, камъни, раковини, медузи, проби от дъното, парчета от пръчки, отломки от стъкло, късчета ръждиво желязо – с една дума, всичко, каквото може да се намери в морето и на неговото дъно.

– Според мен, акулите-роботи събират всичко това във вид на колекция за изучаване от марсианите.

– Ние също сме експонати от колекцията – мрачно се усмихна Берданов. – Може би това е по-добре. Нас също ще ни изучават и ние ще се срещнем с марсианците. Значи от тук трябва да има изход! – Като че в отговор на неговите думи се чу стонът на Никодимов. Обръщайки се те забелязаха, че над него се затваря голям люк от съседното ярко осветено помещение. Раненият Никодимов вече не беше на масата.

– Марсианците го откраднаха, докато разглеждахме рибите! – високо каза Берданов. – Сега те разглеждат първия човек. За тях това е нещо необикновено. Навярно, те и не разбират, че е ранен!

Двамата се хвърлиха към стената и започнаха да удрят затворилият се люк с юмуци. Звукът веднага заглъхваше, люкът не се отваряше.

– Трябва да пазим силите си – каза Поляков, сядайки на възвишението. – Трудно е да предвидим, какво ще стане с нас по-нататък!

Неочаквано в помещението блесна ярка светлина. Светеше едновременно целият таван.

Двамата притиснаха гърбовете си към стената, наблюдавайки внимателно необичайната промяна в помещението. От водата на дъното на помещението бавно се издигаше металическа мрежа. Ето че тя цялата се издигна във въздуха, наклони се на една страна, ситно и често затрепери. Прозрачните чувалчета с риби, рачета и проби от почва се плъзнаха към масата, под краката на Берданов и Поляков. Под масата се подадоха няколко двупръсти лапи. Пъргаво, като си помагаха една на друга, те събраха от мрежата всички предмети. Късите алчни лапи изчезнаха под масата така неочаквано, както, се и появиха.

Берданов се олюля. Той почувствува, че люкът за съседното помещение, на който се опираше, бавно се отваря. Той се огледа. В пролуката между люка и стената се промъкна светлина.

– Гледайте! – дръпна той Поляков и показа откряхнатия капак.

Люкът се отвори. Двамата влязоха в съседното помещение. То беше ярко осветено. Стените му бяха покрити с гладък бял емайл. Един до друг, бяха наредени високи затворени шкафове. На дясната страна на всеки от тях се виждаше малко стъклено око.

Поляков не изтърпя, приближи се към първия шкаф и погледна:

Двупръстите механически лапи поемаха от бункера една след друга находките на акулите-роботи и от време на време, ги прибираха в голямо бяло кълбо. Част от находките отиваха по

десния прозрачен тръбопровод, а друга част – по левия. Ето лапите хванаха един рак от чувалчето и го поставиха в кълбото След няколко секунди ракът, подхванат от струя вода, премина по десния тръбопровод в съседния шкаф.

– Изглежда, това е автоматично кълбо-анализатор – предположи Поляков. – Той сортира находките. Мисля, че тук е използвана система за електронна памет.

В съседния шкаф ракът беше поет от следващите двупръсти лапи и бързо беше сложен в неголямо сандъче. Измина по-малко от минута и от сандъчето беше извадено кубче лед, вътре в което лежеше ракът.

– Охо! Те са го замразили жив!

– При това заедно с тази вода, в която е бил уловен – добави Поляков. – Сега ми е ясно защо акулите-роботи обвиват с ципа своята жертва. Това дава възможност на марсианците да изучават не само животното, но и средата, която то обитава.

– Какво е това според Вас?

Поляков се отпусна на колени и огледа петната.

– Кръв! – каза Поляков.

Берданов погледна в прозрачното око на шкафа и веднага отскочи назад. В студената дълбочина на шкафа, на ослепително бяла маса, лежеше покрито с полупрозрачно покривало, неподвижното тяло на Никодимов.

– Тогава срещата с марсианците не предвещава нищо хубаво. В това помещение на хладилни шкафове ние просто ще умрем от глад, а след това те ще ни превърнат в ледени мумии.

В този момент нечия тежка ръка докосна рамото на Берданов. Той се обърна и застина от учудване. Пред него стоеше снажен марсианец, облечен в скафандър. През прозрачното кълбо не можеше да се види неговото лице – то беше обвито с непроницаема сива превръзка. Две големи сини очи гледаха Берданов.

Пръв дойде на себе си Поляков:

– Ние сме летовници! Един от нас го замразиха!

– Почакайте, професора! – прекъсна го Берданов. – Нали те не разбират земните езици...

Той показа на марсианеца три пръста. Марсианецът учудено го погледна. Берданов още веднъж повдигна три кръста нагоре, сви единия и показа себе си. Марсианецът кимна с глава. Берданов сгъна другия палец и показа Поляков. Марсианецът отново кимна. Третия пръст Берданов не сгъна. Той се обърна към страната на затворената врата към хладилното помещение и показа нататък с ръка. Марсианецът отиде към вратата, с незабележимо движение я отвори и с жест показа Берданов да го последва. Берданов се приближи към шкафа, в който те с Поляков бяха видели замразения Никодимов и показа на марсианеца третия пръст. Марсианецът погледна в стъкленото око, видя празния шкаф и се обърна към двамата свои спътници, стоящи на прага. Нито Поляков, нито Берданов чува как се разговаряха марсианците. Твърдият скафандър не пропускаше звука. Изглежда вътре имаше радиопредаватели. Като погледна още веднъж в хладилния шкаф, марсианецът хвана под ръка Поляков и Берданов и ги поведе. Пред тях като че ли с докосване на вълшебна пръчка, се отваряха всички

врати. Те дойдоха в носовата част на ракетоплана и попаднаха в жилищното помещение.

Марсианецът седна на мекото легло, прикрепено към стената, с бързо движение сне от главата си прозрачния шлем, смъкна скафандъра, свали от тялото и лицето си топлата копринена тъкан и на руски език каза:

– Защо стоите? Седнете!

Берданов и Поляков се слисаха. Пред тях беше млад човек, на около тридесет и две години. Той прокара ръка по умореното си лице и повтори:

– Седнете, де!

Поляков седна, но веднага запита:

– Кой сте вие?

– Съветски човек като вас – уморено отговори синеокият „марсианец“. – Вие сте попаднали случайно на опитен ракетоплан, който се изпитва преди полета за Венера.

– А какво става с И-Икодимов?

– Дадена му е първа помощ. Той е в изолационната камера и сега е във от опасност. Ще полежи у нас още няколко дни, а след това ще го изпратим на брега. Вие двамата ще напуснете ракетоплана без него.

...Измина половин година. Една сутрин, като разтвори новия вестник, професор Поляков прочете:

„Съобщение на ТАСС за кацането на съветска космическа ракета на Венера.“

Професор Поляков не можа да чете по-нататък. Изведнъж той си спомни своето приключение на Черно море, представи си ракетоплана на Венера и тихо прошепна:

– Е, какво... нищо особено...

Аргонавти на Вселената

Откъс от научно-фантастичен роман

Вл. Владко

Неотдавна ни гостува известният украински писател Владимир Николаевич Владко, член на редколегията на братското украинско списание „Знание и труд“, автор на популярните научно-фантастични романи „Аргонавти на Вселената“, „Капитанът с прошарените коси“ и др. Романът „Аргонавти на Вселената“, откъси от който поместваме в брой 11 и 12, е преведен на много езици, включително и японски. В него увлекателно се разказва за експедиция от съветски и китайски учени, които изследват планетата Венера.

Астропланът се приближаваше до крайната цел на сложния и труден полет. Изминат е целият дълъг и опасен път в междупланетното пространство. Венера е съвсем близко! Остава само кацването. Но как и къде да се кацне...

Подчинявайки се на притеглянето на Венера, астропланът плавно премина и втората елипса. Трябваше за втори път да се намалява скоростта. А по-нататък?... Риндин чувствуваше, че мислите и надеждите на неговите спътници са насочени към него: именно той, ръководителят на експедицията, трябва да вземе решения, които ще отстранят опасността. Но можеше да се вземе само едно решение...

– Трето намаление на скоростта! – глухо произнесе Ван Лун, като гледаше заедно с Галя перископа.

За броени секунди астропланът прелетя над струпаните сгъстени облаци и отново започна да се отделя от тях. Термометърът показва, че обвивката на корпуса сега е нагрята значително по-малко, отколкото при първите две намалявания на скоростта.

Академик Риндин отбеляза:

– До четвъртото намаляване на скоростта остават два часа и петдесет и четири минути. А тогава...

Какво тогава? Нима спускане, кацване? Къде?... Галя Рижко чувствуваше, че очите ѝ се затварят. Нервното напрежение премина в силна умора не само за нея. Движенията на Сокол и Ван Лун също станаха отпуснати, бавни.

На екрана се виждаше все същото море от облаци, сиво, унило. Но защо е така загрижено лицето на Ван Лун? Защо Вадим Сергеевич нервно подръпва късите си мустачки? Какво се е случило? В каютата е така горещо, даже дланите се овлажняват...

– Вадим Сергеевич, какво става? – смутено попита Галя.

– Завърши четвъртото намаляване на скоростта. Ние се спускаме.

– Спускаме ли се? Къде?

Вместо отговор Сокол само сви рамене. Какво можеше да отговори той, като под астроплана беше все същата гъста пелена от облаци?... Галя едва сега разбра, че през цялото време, додето астропланът летеше по последната елипса, тя е спала. Девојката виновно погледна другарите си. В същия миг чу гласа на Риндин.

– В хамаците¹, другари! – високо заповяда той. – Веднага.

След минута, минута и половина прозвуча гласът на Сокол:

– Готово, Николай Петрович!

Риндин въздъхна. Той разбираше цялата опасност на положението, в което се намираше астропланът.

По-нататъшното намаляване на скоростта на полета по кръг беше твърде рисковано. Корабът всяка минута можеше да загуби няколкостотин метра и да се забие в облаците. Ако срещне по пътя си висока планина, то...

Академик Риндин решително завъртя лоста на страничната страна на пулта за управление. В централната каюта прозвуча пронизителен тревожен звън: „Внимание!“.

Почти в същия миг тялото на Риндин рязко се наклони напред, като го задържаха само широките предпазни ремъци на креслото. Те се врязаха в тялото му до болка.

Страничните двигатели на крилата на астроплана се завъртяха на 180°, със соплото напред. От тях излизаха нагорещени газове. Взривовете на горивото в тези двигатели изтласкваха корпуса назад, задържаха движението му.

Николай Петрович завъртя по-силно страничния лост. Отново тревожно извъняване и отново рязък тласък. Страничните двигатели направиха още няколко задържащи взрива. Стрелката, която посочваше скоростта, бързо спадаше. Току-що летяха 6 км в секунда, а сега вече 5... 4... 3. Междупланетният кораб се носеше над самите облаци.

Изведнъж екранът се проясни. Астропланът проби дебелия слой на облаците. Вик на изумление се изтръгна от устата на Галя Рижко: Ето го онова червено, което за миг видя в пролуката между два облака!

Яркочервен килим от буйна растителност покриваше повърхността на Венера. От тук, на височина повече от километър, не можеше да се види какво има долу – трева, храсталаци или дебрите на фантастично обаядени девствени гори. Червеният килим застилаше цялата неравна хълмиста повърхност на планетата. Ето, сребрее се вода... и скали, остри скали, които издигаха нагоре своите върхове...

Колко бързо расте всичко това!...

...Рязък, силен удар разтърси астроплана. Вътре всичко забуча. В каютата падна нещо стъклено и се счупи. Хамакът, в който лежеше Галя Рижко, се обърна надолу и отново я подхвърли нагоре.

Астропланът падна на повърхността на Венера – за щастие не върху скали, а върху гъстите храсталаци на девствена гора.

Дърветата се чупеха под неговата тежест като тънки кибритени клечки. Астропланът със своя корпус ги смачка. Като живо същество той се стремеше да спре движението си. Но съпротивата на дърветата беше слаба, за да задържи огромния кораб, паднал върху полегатия склон.

Върху екрана всичко подскачаше, въртеше се, бързо пробягваше. Астропланът се търкаляше някъде надолу, преобръщайки се и от време на време се удряше о камъните.

Всичко се обърка в изплашеното съзнание на Галя Рижко. Нямаше вече нито горе, нито долу: подът, таванът и стените на каютата се преобръщаха около нея.

Грохотът, звъntenето и глухото бучене не се прекъсваха. Хамакът ту отхвърляше тялото от себе си, ту се прегъваше под неговата тежест. На екрана се мяркаха небе, почва, покрита с чудни

плетеници, храсталаци, червени дървета, скали, всичко се носеше в бясно препускане. Галя чу как извика Сокол. И ето астропланът рязко се спря, вибрирайки с целия си корпус. От тази вибрация в главата бучеше оглушително, в съзнанието се натрапваше странна непреодолима умора, тежест като че ли всичко наоколо беше покрито с някакво сиво, непроницаемо одеало...

Галя Рижко не си спомняше повече нищо...

Бледата виолетова светлина се промъкваше през плътното стъкло на илюминатора в централната каюта на астроплана. В полумрака, пред очите на Галя, бавно преминаваха фантастични небесносини, червени и зелени кръгове. Главата я болеше ужасно.

Какво се е случило, защо е така тъмно? Галя си припомняше с голямо усилие. Да, изглежда тогава тя изгуби съзнание. Но нали след това тя видя още нещо. Значи тя е идвала на себе си. Или само така и се е сторило, както, се случва в кошмарен сън?

Не, тя си спомня добре, твърде добре. Така беше: тя отвори очи и странната тишина и спокойствие я поразиха. След буботенето, след ударите и тласъците. Като че ли в каютата тогава беше по-светло. Да, нали Галя се огледа и видя как се чувствуват другарите ѝ. Но тя не успя да види никого.

Погледът ѝ падна върху големия екран. А на него...

Екранът беше осветен, на него се поклащаха червените върхове на чудни огромни растения, приличащи на палми. Палми на Венера! Но Галя не успя да си отговори на този въпрос. Очите и широко се разтвориха от изумление. Тя замръзва на мястото си, ръцете ѝ, които се държаха за края на хамака, се вцепениха.

Изад гъстата оранжевочервена лиственица на необикновените растения се появи главата на някакво чудовище. Огромен, приказен дракон се промъкваше през хрусталака, като издигаше над върховете на дърветата своята ръбеста, свирепа глава, Кръгли, тъпи очи гледаха Галя. Под тези мътни очи се разтваряха и затваряха гигантски изкривени челюсти, които приличаха на широки криви саби. Чудовището се приближаваше до кораба, като повдигаше дърветата с лъскавото си жълтокафяво туловище. Изведнъж то се хвърли настрани. Всичко изчезна, само големите червено-листи дървета се полюляваха на екрана...

А може би нищо не беше изчезнало, може би Галя бе отпуснала изморената си глава, криейки се от страшното видение?

Присъни ли ѝ се? Нали сега на екрана на перископа няма нищо – даже червените дървета, всичко потъна във виолетов полумрак, странен и неестествен; само рядко пробягваха по него светли и тъмни вълни, неясни ивици.

Наистина ли Галя видя това чудовище или само така ѝ се е сторило? Девоjkата повдигна ръка и се учуди от непривичното усещане на тегловност.

Тя едва се усмихна, но веднага разбра, че погледът ѝ постоянно се връща към екрана на перископа: ами ако изведнъж се покаже онова чудовище? Не, екранът е празен. Само тъмни и светли ивици, както преди, пробягват по него. Какви ли са тези странни ивици?

В тишината Галя ясно чу стон. Тя се послуша. Как не си спомни веднага. Не си помисли за приятелите си. Ако някои от тях не е добре?

В полумрака тя различи фигурата на Сокол и Ван Лун. Двамата лежаха върху хамаците. Дали спят! Стонът идваше някъде от далеч, не от тук. Нима Николай Петрович?...

Девојката бързо разкопча токата на предпазните ремъци, които прикрепяха тялото към хамака, и скочи на пода. Колко е трудно изведнъж да се свикне с тегловността! С усилие, неуверено пристъпваше от крак на крак. Тялото ѝ, привикнало през време на продължителното междупланетно пътешествие към безтегловност, към чудната лекота в движенията, сега беше непослушно, натежало, трмаво. По-скоро при Николай Петрович! По-скоро!

Тук в навигационната кабина беше малко по-светло. Галя Рижко с ужас видя, че Николай Петрович лежи настрана, праметнат през пулта за управление. Ръцете му безжизнено бяха увиснали. От време на време Николай Петрович тихо стенеше:

– Николай Петрович, Николай Петрович!

Галя внимателно докосна рамото му.

– Вода!... – съвсем тихичко простена той.

Напрягайки всичките си сили, Галя внимателно повдигна тежкото, отпуснато тяло на Риндин, и го постави в креслото. Главата на Николай Петрович безсилно падна на меката облегалка. Върху голямото му чело бе засъхнала кръв. Дълбок прорез го пресичаше от ляво на дясно. Галя гледаше с тревога бледото лице на Риндин. Но очите му леко се отвориха. Замъгленият поглед се спря на девојката:

– Вода!... Искам да пия!... – отново чу Галя. Тя се втурна към централната каюта. Водата в чашката от резервоара потече в обикновена струя, така, както течеше при земни условия. Галя

нямаше време да се учудва на това. Тя бързаше много. Николай Петрович притисна чашката до устните си и с жадна глътка я изсуши.

Съзнанието на Риндин се връщаше постепенно – той започна да диша по-равномерно, по-дълбоко и вече не стенеше. Галя забеляза, че той напрегнато я гледа и се опитва да ѝ каже нещо. Девојката разбра какво тревожеше Николай Петрович. И едва той започна: „А как...“

– Не се вълнувайте, Николай Петрович, всичко е наред. Всички са живи и здрави.

Тя се върна в централната кабина и видя, че Ван Лун беше излязъл от хамака.

– Другарю Ван Лун – бързо заговори Галя, – Николай Петрович е ранен, интересува се какво е станало с вас, с Вадим Сергеевич.

– Всичко е наред – чу гласа на Сокол, – само, че съм изтощен, едва се движа.

– Мисля, че няма време за разговори – прекъсна го Ван Лун. – Трябва нещо да се предприеме. Да идем при Николай Петрович!

След няколко минути Риндин с отслабнал, но вече по-спокоен глас разказваше на другарите си за това, което му се беше случило.

Академикът нито за секунда не бе напуснал поста си до пулта за управление на кораба. В момента при кацането нещо го изхвърлило от креслото и го преметнало върху пулта. Някакъв лост ударил Николай Петрович по главата и го ранил. Кръвта рукнала по лицето му, но Риндин успял да изключи главния прекъсвач на електросистемата да не би при случаен натиск на лоста или копчетата на пулта, да направи беля. Астропланът през това време

жестоко се премятал от една страна на друга. Като почувствувал след известно време, че корабът е престанал да се търкаля и се е спрял, Риндин поиска да се вдигне, но не можал. обхванало го непреодолимо вцепеняване. След това сигурно е загубил съзнание...

– Но сега всичко е наред – се обади Галя Рижко.

Тя отстъпи една крачка и с тон на същински оратор тържествено заговори:

– Позволете да ви приветствувам, скъпи другари, с историческото събитие – първите хора пристигнаха на Венера! Незнайната планета, да си кажем правичката, ни прие малко негостоприемно. Но ние, разбира се, няма да обръщаме внимание на това. Аз трябва да изразя своето съжаление, че не ни посрещнаха нито делегации, нито отделни представители от населението на тази планета...

Тя изведнъж замълча като че ли поразена от нещо. Върху лицето на Галя се появи смущение.

– Какво се е случило Галя – попита без да се усмихне Николай Петрович. – Такова великолепно, тържествено начало... Ние чакаме продължение, другарю оратор!

Но на Галя не и беше до шеги. Тя си спомни за това, което ѝ се случи да види – наяве или на сън, тя не знаеше. Но безобразната глава на фантастичния дракон така ясно се бе запечатил в съзнанието ѝ, че девойката потрепери.

– Галя, не ви ли е добре? – загрижено попита Сокол. – Седнете! Успокойте се! Ние всички преживяхме твърде много през последното денонощно. Ей сегичка ще ви донесе вода...

– Благодаря, не искам – отговори Галя, като се овладя. – Благодаря, Вадим Сергеевич. Трябва да ви разкажа за нещо странно.

Когато Галя завърши, Сокол се осведоми:

– Вие уверени ли сте, че сте видели извити криви челюсти?

– Разбира се, сигурна съм! Това беше отвратителен дракон.

Сокол сви рамене:

– Животни с такива признаци са неизвестни на науката. Това, което вие, Галя, разказахте, не ми напомня за нито едно от съществата от юрския период.

– Ами, ако не е от юрския! – се намеси Ван Лун. – Позволявам си да се учудя. Палеонтологията не познава такъв дракон. Съгласен съм обаче палеонтологията това не е Венера. Защо да няма дракон на Венера?

– Аз не говорех за това – запротестира Сокол. – Аз казах само, че подобно животно няма сред гущерите, характерни за горския период. Няма и сред гигантските млекопитаещи.

– Защо? – настояваше Ван Лун.

– Главата, която така подробно описа Галя, може да принадлежи само на някой представител на насекомите. Да, не се учудвайте, именно за тях са характерни подобни извити челюсти.

– Значи, вие мислите, че това е насекомо – иронично полюбопитствува Ван Лун

– Не съм казал такова нещо. Ако искате да знаете моето мнение, ще ви кажа следното: това не е било насекомо, но не е и гущер, а също не е млекопитаещо.

Сокол издържа ефектната пауза под нетърпеливите погледи на приятелите си и с насмешка завърши:

– Това е плод на буйната фантазия на нашата експанзивна Галя! Интересно съновидение, нищо повече. – Той продължаваше без да поглежда към страната на Галя Рижко, която го наблюдаваше с негодувание. – Разбира се, много е интересно да се проследи от психологическа гледна точка, как се пресъздава в представата на човек, потънал в неспокоен сън, фантастичен образ. Сигурно на Галя някога е направило силно впечатление видът на някакво насекомо през увеличително стъкло.

Значи Вадим Сергеевич е решил по-нататък да ѝ се присмива даже в такава обстановка? Добре. Галина Рижко не ще даде вид, че това я засяга. Ще видим кой е по-издръжлив! И Галя напълно независимо отговори:

– Не си спомням такъв случай и въобще не обичам насекомите.

Сокол изпитателно я погледна.

– Следователно вие настоявате, че наистина сте видели такова чудовище? В анализите на науката новото откритие е направено от младата и талантлива...

Новата насмешлива реплика неочаквано прекъсна, този път без сянка на ирония, гласът на Ван Лун:

– Не трябва да се бърза, Вадим. Мога да прибавя от себе си. Страхувам се наистина да ви учудя, приятелю! Но на мен също ми се присъни този звяр. Заедно с Галя ни се присъни. Съвсем същият. Какво ще кажете? Интересно ли е?

Сега Сокол беше озадачен. Той с недоумение гледаше Ван Лун: „Не се ли шегува“.

Но сериозността на Ван Лун не предизвикваше никакви съмнения. И Вадим трябваше честно да си признае:

– Тогава аз просто не зная какво да ви кажа. Твърде странно, нали. Може би Николай Петрович ще каже мнението си?

Но Риндин само сви рамене:

– Какво мога да кажа аз, приятелю мой. Очевидно трябва да се съгласим, че чудовището не се е присънило на нашата Галя, ако го е видял и Ван Лун. Сега да се спори е безсмислено. Мога да направя само един извод: тук ни очакват още много изненади, много загадки, които ще трябва да разрешим. Но не е ли време да започнем работа? Ние нещо много се разприказвахме. Разбира се, сега не трябва да излизаме от астроплана. Отначало трябва да установим как дишат животните на Венера. Вадим, моля ви, Изследвайте състава на въздуха. Ще можем ли безпрепятствено да излезем навън.

Ван Лун се приближи до Галя, ласкаво я прегърна за раменете и й каза:

– Девойко, нищо не ви се е присънило. Този звяр беше зад стените на кораба. Наистина много прилича на дракон.

– Видяхте ли го? И как се промъкваше между дърветата!

– Да, видях го. Много съжалявам, че само на екрана. Но можеше да се провери с куршум. След това отново заспах. Предполагам много съм бил изморен.

– А какъв грамаден беше, видяхте ли? – настояваше Галя.

Но Ван Лун се отклони от по-нататъшен разговор:

– Николай Петрович каза, че още много неща ще видим. Мисля само едно: ще трябва здрави нерви и издръжливост. Ще отбележа,

радвам се, че вие стреляте точно, девойко. За мен и за вас ще има работа. Да отидем да узнаем какво става с въздуха. Това е също много интересно и важно...

(Продължава в следващия брой)

¹ Хамак – люлка, изплетена от въжета..

Аргонавти на Вселената

Откъс от научно-фантастичен роман

Вл. Владко

(Продължение от миналия брой)

В централната каюта Сокол се бе навел над неголям апарат, извитите тръбички на който отиваха в стената. Автоматичната помпа вкарваше в опитните резервоари въздух под налягане чрез кранове, разположени отгоре, върху корпуса на астроплана. Геологът, съсредоточен в работата си, не погледна към влезлите Галя и Ван Лун.

Като видя, че Риндин превързва раната на челото си, Галя се затича към него:

– Дайте аз да ви превържа, Николай Петрович.

– По-тихо, Галя – спря я Риндин. – Ако желаете превържете ме, моля ви, защото самичък наистина ми е неудобно, Само да не пречим на Вадим: това изследване е много сериозно.

Впрочем, анализът на въздуха не отне много време. Галя едва успя да направи превръзката и Сокол изключи апарата. Той мълчаливо подаде на Риндин листче хартия с изводите си. Галя и Ван Лун насочиха нетърпеливи погледи към Николай Петрович. Но намръщеното лице на академика не предвещаваше радостни известия. Той препрочете редовете написани от Сокол още веднъж и погледна загрижено другарите си. Галя цялата се сви в тревожно очакване.

– Анализът, разбира се, е приблизителен – каза той накрая. – Детайлите ще уточним допълнително. Но, приятели мои, още сега е ясно едно: от астроплана може да се излиза само в скафандри! А ние разполагаме само с три... – Той замълча за малко, замисли се, прехапвайки устни, и каза в заключение: – По тези предварителни данни, в атмосферата на Венера има действително много въглена киселина. Не само някаква част от процента, както на Земята, а около цели петнадесет процента! И това ни поставя в много затруднени условия. За нас това е твърде много. Човек не може да диша такъв въздух.

Всички мълчаха.

Петнадесет процента въглена киселина!

– Може би това не е съвсем точно? – плахо, със скрита надежда, предположи Галя. – Може би трябва да се провери още веднъж?

Никой не й отговори, но и тя сама разбра, че въпросът й е неуместен: нима би могъл да направи такава груба грешка при анализа опитният учен Сокол?...

Ван Лун сърдито измърмори:

– Аз мисля, че ние въпреки всичко ще извършим своята работа...
– Той не завърши мисълта си и повдигна глава като че ли се ослушваше.

Всички наостриха уши.

Раздаде се глухо скърцане и някакво драскане по металическия корпус на кораба. Предната му част малко се приповдигна и отново застана на мястото си. Като че ли незнаен великан се опитваше да обърне кораба настрани. Корпусът на астроплана беше доста тежък и не се подаваше, въпреки че тласъците бяха доста осезаеми. Галя

видя побледнялото лице на Сокол, намръщените вежди на Риндин. Ван Лун със сила притисна перилата до стената на каютата: той се оглеждаше като че ли търсеше нещо. И изведнъж Ван Лун мълчаливо посочи илюминатора. Галя погледна и като извика изненадана, хвана Риндин за ръката.

Неясна, мъглява сянка изцяло затули илюминатора, в който преди един миг се различаваха замъглените контури на непознати растения. След това сянката изчезна. Огромна лапа започна да драсна по дебелилото стъкло. След секунда зад илюминатора се разля синкава светлина, колебаеща се и неясна. Тази светлина се приближаваше и усилваше.

Кръгли, като паници очи, зеленикави опулени очи на непознато животно, тъпо гледаха в илюминатора. Не се виждаше нищо друго освен тези очи и набръчканата голяма уста, заобиколена от твърди израстъци. Синкавата светлина излизаше именно от тези уста. Широко се разтваряха и затваряха криви зъбати челюсти, приличащи на изкривени саби.

Това продължи само няколко секунди. След туй всичко изчезна. Незнайното гигантско животно се скри във виолетовия полумрак зад илюминатора, в полумрака притаил в себе си тайната на загадъчния свят на Венера.

* * *

Двама човека в скафандри със закръглени отгоре прозрачни цилиндрични шлемове излязоха от външния люк на астроплана. След тях се вдигна лека металическа стълбичка и люкът веднага се затвори. Това бяха Риндин и Ван Лун. Първият носеше някакъв

дълъг предмет, загънат в плат, вторият държеше в ръка къса автоматична пушка, на пояса му бе закачена малка кирка.

Николай Петрович пръв скочи от астроплана на земята – земята на Венера, на която никога не беше стъпвал човешки крак.

Странно, неприлично утро ги посрещна на чуждата планета. Топлият, наситен с влага въздух напомняше оранжерия. Астропланът лежеше в планинска теснина.

Ван Лун внимателно огледа скалите. След нощното приключение с непознатото животно, той не се доверяваше на Венера. Кой знае, няма ли да се покаже иззад някоя скала някакво чудовище? Трябва да бъдат готови на всичко. Автоматичната пушка беше заредена, в нея имаше тридесет сигурни експлозивни куршума; електрически пистолет на хълбока под лявата ръка; две атомитни гранати на пояса; в джоба запасни пачки с патрони за пушката – Ван Лун беше готов за всякаква среща!

Риндин гледаше върховете на скалите, бавно плуващите по небето облаци. Ван Лун чу неговия развълнуван глас.

– Здравей, непознат свят! – тържествено каза академикът, като протегна ръце напред. – Здравей, Венера, планета на тайни ги изненади! Ние дойдохме тук и ние ще открием твоите загадки, въпреки че ти ни посрещна негостоприемно!

Той се огледа. Неговата побеляла глава се виждаше добре под прозрачния шлем; от време на време изглеждаше като че няма никакъв шлем, а около главата се преливат само светли петна.

– Да, аз съм развълнуван, Ван, – произнесе Риндин, като видя как внимателно го наблюдава Ван Лун. – Развълнуван съм от тази минута, която ние толкова дълго очаквахме, за която ние така

упорито се готвехме години наред. Ние с вас сме първите хора на Венера! Ван, дайте израз на вашите чувства! Сега вашата съдържаност е неестествена! Хайде, Ван!

Ван Лун смутено разтвори ръце:

– Не умея, Николай Петрович – откровено си призна той. – Вътре има много, а отвън нищо. Отвътре кипи, отвън е спокойно.

..Вадим Сокол и Галя Рижко наблюдаваха двамата изследователи през страничните илюминатори на каютата. Те искрено завиждаха на Риндин и Ван Лун, особено Галя: на нея ѝ се искаше да излезе по-скоро от междупланетния кораб и да стъпи със собствените си крака на почвата на Венера. Но девойката разбираше, че именно на Николай Петрович Риндин, на ръководителя на експедицията, принадлежи честта пръв да изучи планетата. А Ван Лун беше задължен да придружава Риндин и да го пази. На астроплана имаше три скафандра, но Галя разбираше, че още един участник в първото излизане по непознатия свят на Венера би било излишен товар за Ван Лун, който би трябвало да охранява не един, а двама другари. На Вадим и Галя им оставаше само да чакат търпеливо своя ред, още повече, че Риндин преди излизането от кораба обнадеждащо каза:

– Вие сами разбирате, приятели, че не трябва всички да напускаме кораба, даже ако имахме четири изправни скафандри. Затова ви обещавам, че следващия път в астроплана ще остана сам, а вие всички ще отидете на пътешествие по Венера.

Това беше казано така приятелски, топло, че Галя и Сокол се примириха с необходимостта да останат в астроплана. Сега те не

сваляха очи от Риндин и Ван Лун, които се изкачваха по склона на дефилето...

* * *

Николай Петрович неочаквано се спря. Той се наведе и с недоумение погледна под краката си.

– Случвало ли ви се е да видите подобно нещо? – изумено попита той.

– Не! – кратко отвърна Ван Лун, като отстъпи крачка назад.

Склонът пред тях беше покрит от безброй насекоми. Същества с най-разнообразна форма – дълги, къси, кръгли, плоски, с шест, десет и стотици крака, най-различна големина – от муха до исполински бръмбари-рогачи, се движеха в непрекъснат поток по долчинката, в края на която се отзоваха пътешествениците.

Той премина смело през живата река, като потъна в нея почти до коляно. Риндин го последва.

Високи дървета, приличащи на палми с широки и дълги като ветрила червени листа, пресякоха пътя им. Николай Петрович ги посочи на Ван Лун:

– Както виждате, Ван, Сокол беше прав като ни уверяваше, че на Венера ще срещнем растителност, която прилича на флората на нашия земен юрски период. Тези дървета наистина приличат на растителността на онази епоха.

– По отношение на животните не мога да споря, въпреки, че те имат оранжевочервен цвят – отговори Ван Лун. – Затова пък животните тук са други. Не такива, както ни обеща Вадим. Ето, ще обърна вниманието ви, чудесен образец!

Ръката на Ван Лун посочи някъде между стъблата на дърветата. В дебелиите блестящи нишки на огромната паяжина, която като гъста мрежа се простираше между две високи дървета, се намираше голям, тлъст, космат паяк. Той беше голям колкото човешка глава, ако не и повече. Паякът вече забеляза приближаващите се хора, неговите малки очички свирепо ги гледаха, дългите криви лапи възбудено опипваха паяжината, и не можеше да се разбере дали иска да избяга, изплашен от необичайните пришелци, или се готви да се хвърли върху им.

– Харесва ли ви това? – попита Ван Лун Риндин, като приготви за всеки случай пушката.

– Много противно същество – промърмори Николай Петрович. – Впрочем, Ван, срещата с този, както се изразихте, „чуден образец“, съвсем не опровергава предположенията на Вадим. Напълно възможно е паяците да са съществували и сред земните юрски животни. Нашите срещи още не разрушават теорията на Сокол, знаете...

– Позволете да ви попитам: как ви се струва това животно, което поглеждаше през нощта в илюминатора? – скромно, но с явна ирония, попита Ван Лун.

– За сега това е загадка – призна Риндин.

Наистина, нощният посетител с нищо не напомняше съществата от земния юрски период. Даже сам Сокол се съгласи с това.

– Погледнете – каква приятна компания! – възкликна Ван Лун, като се огледа. – Не, Николай Петрович, тук фауната е друга!

Изад голямата скала връхлетя срещу им облак крилати същества. Големи колкото длан насекоми се налепиха по

шлемовете и скафандрите на пътешествениците. Ван Лун видя как те се извиват, закачвайки се за скафандрите и се мъчат да ужилят дебелото стъкло на шлемовете, видя как се огъват острите им жила, плъзгайки се по стъклото, как изпускат от жилата си капчици мътна жълтеникава течност.

Като махаше със свободната си ръка и пушката, бранейки се от досадните насекоми, Ван Лун излезе от сянката, която хвърляше скалата, на светлината. В същия миг насекомите отлетяха от него. Ван Лун се интересува от това явление. Той влезе отново в сянката на скалата и насекомите отново яростно се нахвърлиха върху него.

– Николай Петрович – извика Ван Лун на Риндин, който продължаваше да се отбранява от неуморимите крилати врагове, – елате тук, моля ви! Те не обичат светлината. Нападат само в сянка!

Той продемонстрира на Риндин още веднъж, как хищните животни се залепват за него в сянката и как изчезват незабавно, отлитайки от осветеното място.

– Интересен пример на страх от светлината у животните – каза в заключение Николай Петрович, който беше вече отишъл на светлината. – Добре, Ван, всичко това е добре... Но все пак как ще вървим по-нататък? Тук в прохода между скалите – тези яростни насекоми. Там между дърветата – паяк. А други проходи не виждам.

– Няма нищо страшно, Николай Петрович. Може да минем откъдето искате, насекомите не са страшни. Можем да не им обръщаме внимание. Скафандрите са здрави. Но между дърветата е по-близо. Мисля да сваля паяка и да минем оттам.

Той вдигна веднага автоматичната пушка.

– Почакайте за минутка, Ван, – спря го Риндин. – Може би това е рядък екземпляр. Дайте да го снимам най-напред, а вие след това. Съгласен ли сте?

Той взе в ръце малък фотоапарат, закачен с каишки, и фотографира огромния паяк, който продължаваше да движи неспокойно лапите си:

– Сега го предоставям на вас, Ван!

Сух изстрел разкъса въздуха. Паякът подскочи и падна на земята. По-точно казано, падна не паякът, а отделни парчета от неговото тяло, Ван забрави, че пушката му е заредена с експлозивни куршуми. Сътресението на въздуха разкъса паяжината и тя на дълги кичури увисна от дърветата, откривайки проход.

Пътят беше свободен. След няколко минути двамата пътешественика стояха на върха на скалата, която от самото начало бе избрана от Николай Петрович.

Широка панорама се откри пред погледа им.

Междупланетният кораб лежеше в дълбокото тясно дефиле, което приличаше на корито на отдавна пресъхнала река; тук-там то бе осеяно с големи камъни, очевидно донесени тук от водата. Но ако тук е протичала река, то вероятно това е било много отдавна, тъй като дефилето беше обрасло с дървета, които приличаха едновременно и на палми, и на гигантски папрати. Странни, необикновени дървета! Някои от тях издигаха към небето своите четиридесет-петдесетметрови червени ветрилообразни корони, други, напротив бяха изкривени и ниски, като че ли пълзяха по почвата, обвивайки наоколо скалите...

Николай Петрович Риндин съкрушено поклати глава:

– На неудачно място е попаднал нашият астроплан. Как ще се измъкнем от тук? Нали астропланът е затънал така, че няма да му помогнат даже и колелата – те не могат да тръгнат по големите камъни. А да се стартира с помощта на ракетни двигатели направо от това тясно дефиле е също невъзможно. Да, ние сме избрали явно неудачно място за кацване.

– Извинете, Николай Петрович, но аз не си спомням, да сме го избирали – невъзмутимо се обади Ван Лун. – Още е много рано да мислим за старт от Венера.

– Но все пак ще трябва да помислим за това.

– Без съмнение, Николай Петрович. Ще помислим. Има време.

– Как ви се струва, Ван, другарите дали ни виждат тук?

Ван се усмихна:

– Ние виждаме астроплана. Значи, те също ни виждат. – Той махна ръка за поздрав към астроплана, който слабо пробляскваше в дълбочината на дефилето.

В действителност Вадим Сокол и Галя Рижко видяха всичко. Само за няколко минути Риндин и Ван Лун изчезнаха от погледа им – тогава, когато в сянката ожесточените хищни насекоми нападаха хората в скафандри. След това Сокол и Галя видяха как Ван Лун стреляше в някаква цел.

– Ето, Ван получи дългоочакваното удоволствие – весело, макар и с нотка завист в гласа, каза Вадим. – Вече ловува!

– Ван е щастливец – се обади Галя, която жадно гледаше илюминатора. – Ами ако изведнъж застреля нещо прилично на елен или даже на заек? Какъв вкусен обяд ще ви приготвя тогава! Ох, как са ми омръзнали консервите и замразеното месо!

– Не вярвам – песимистично възрази Сокол. – Нито еленът, нито заекът са се срещали във фауната на юрския период. Вие знаете това добре, Галя.

– Нека тогава да бъде младичък игуондончик. Спомняте ли си какво ми казвахте някога на земята: „Ще изпържим филе от млад игуондон“?

Сокол махна с ръка:

– Още дълго ли ще ми напомняте това, което ви казвах на шега? Ех, какъв характер имате, Галя! Макар че кой знае, може би, игуондоните са добри за ядене, този въпрос не е разработен от палеонтологията. Собствено казано, тук няма нищо невероятно... Но те вече започнаха, Галя, погледнете!...

...Силуетите на Риндин и Ван Лун, които се бяха издигнали до самия връх на скалата, ясно се открояваха на светлия фон на небето. Ван Лун размахваше кирката си, като удряше по скалата, а Николай Петрович, коленичил, правеше с ръцете някакви странни движения. След няколко минути на върха на скалата се издигна неголям стълб.

– Какво правят, Вадим Сергеевич? – нетърпеливо попита Галя, като се прилепи до илюминатора.

– А вие погледнете в бинокъла – посъветва я Сокол.

Двадесеткратният бинокъл позволи на Галя да мине без понататъшни разпитвания – върхът на скалата ѝ се стори, че се приближи до стъклото на илюминатора. Николай Петрович придържаше с ръце стълба и разправяше нещо оживено на Ван Лун, който обтягаше тънки металически въжета, закрепвайки краищата им за забитите в скалата блестящи скоби.

След това Галя с учудване забеляза, че металическият стълб порасна почти два пъти. И отново Ван Лун, като хващаше спускащите се от стълба въжета, започна да ги опъва в страни и да ги укрепва...

Вертикалният стълб растеше пред очите ѝ – той извисяваше нагоре като далекоглед едно коляно след друго, тръбата растеше, издигаше се нагоре, като ставаше все по-тънка и по-тънка.

Само за миг Галя премести поглед върху тъмновиолетовия облак, който забулваше небето, и от гърдите ѝ се изтръгна неволно възклицание. Над тънкия стълб като че ли трептяха езиците на два пламъка – това бяха ярко червени флагове.

Над тях в небето плаваха чужди облаци, наоколо се разливаше оранжевочервеното море от чудната растителност на непознатата планета, но флаговете се рееха победоносно в този нов свят, където прелетяха смелите пратеници на Земята.

Тържествено и неподвижно като почетен караул, застанаха до знамената Риндин и Ван Лун.

